ONZE JONGENS OVERZEE

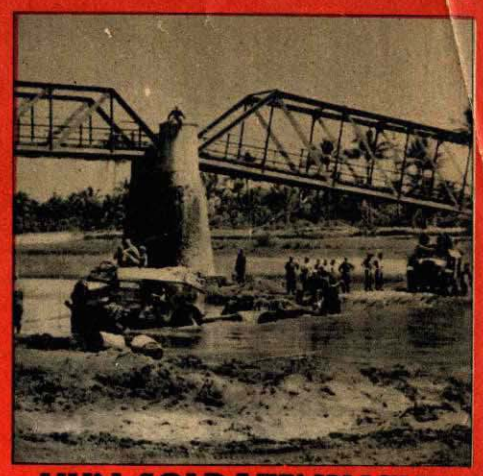

HUN SOLDATENPLICHT

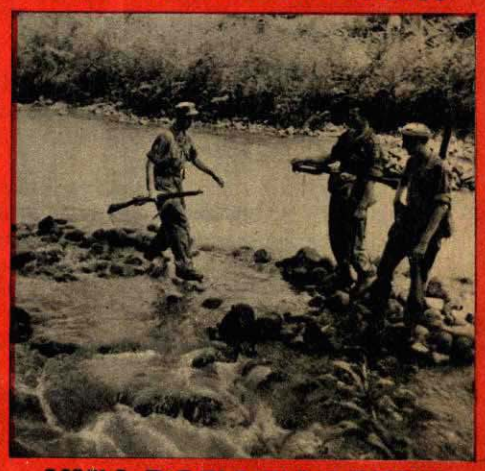

HUN DOEN EN LATEN

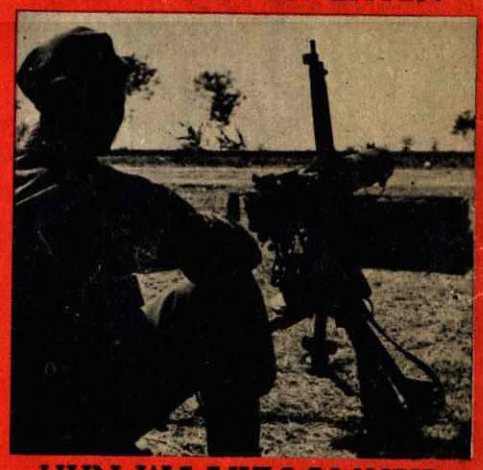

HUN WAAKZAAMHEID

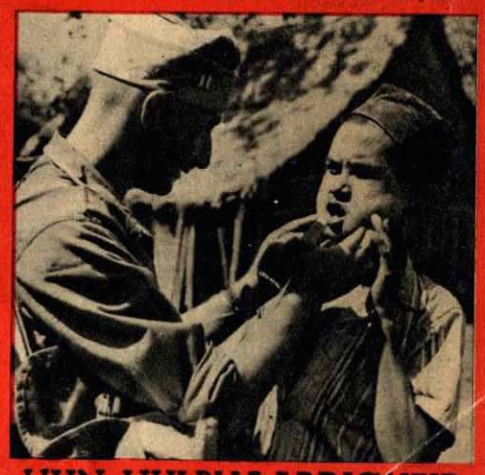

HUN HULPVAARDIGHEID

HUN ONTSPANNING

55 c.

ONS HART EN ONZE GEDACHTEN ZIJN BIJ HEN, ALLE DAGEN.....

© R. Marnette

UITGAVE: DE GEILLUSTREERDE PERS N.V. - N.Z. KOLK 31 - AMSTERDAM

Onze jongens overzee

Het is ons een genoegen den lezer in deze bijzondere uitgave een uitgebreid beeld te geven van het wel en wee van onze mannen, zoons, verloofden en broers, die naar het verre land overzee werden geroepen om een moeilijke taak te vervullen: het herstel van een verloren gegane orde en het scheppen van nieuwe voorwaarden voor een herbouw van een vredige samenleving voor de Indonesische mensen: Javanen, Batakkers, Atjehers, Balinezen, Dajaks en die van de grote Oost en al de eilanden tot Nieuw Guinea toe en bij wier vrede en welvaart ook het geluk van ons land en van Europa zeer gebaat is.
Het hart van ons allen is bij hen en niet genoeg kunnen wij horen, lezen en zien van al hetgeen waar zij mee te maken hebben, daar ver, ver weg. Wij geloven daarom dat men met blijdschap kennis zal nemen van de inhoud van de bladzijden die hier achter volgen en waarvoor wij het materiaal met veel zorg en moeite hebben verzameld. Het is werkelijk niet zo eenvoudig een plaatwerk als dit de wereld in te zenden en wij weten heel goed, dat bovendien hiermee nog lang niet is voldaan aan de behoefte naar meer kennis omtrent het doen en laten onzer mannen. Doch dit besef geeft ons tevens het vertrouwen, dat men gretig het oog zal laten gaan langs de bladzijden, waar wij met veel genoegen aan hebben gewerkt.

REDACTIE

Z. E. MINISTER Mr. J. A. JONKMAN:

„Ik heb groot respect voor hen"

Het is een goede gedachte om een extra nummer van dit blad te wijden aan onze jongens overzee, want er is bijna geen Nederlands gezin, dat geen vader, zoon, broer of neef heeft, die daarginds in Indonesië de militaire plicht vervult, welke zijn land van hem eist.
En iedereen leeft met hen mee, is zo gaarne in zijn gedachten bij hen, loopt mee patrouille, staat mee op wacht. Maar daartoe is het nodig wat meer van hen te weten, te zien hoe zij daar leven, hoe zij zijn gelegerd, hoe de omstandigheden zijn waaronder zij verkeren.
Ik heb hen daar ontmoet, nog kort geleden, in de grote stad en op een post ergens in het binnenland. Ik heb met hen gesproken, van man tot man, over hun verlangen en hun hoop. En ik heb groot respect voor hen, voor de blijmoedigheid waarmee zij zich, ook al is de toekomst voor hen wellicht nog duister, inzetten om hun deel bij te dragen opdat uit de smeltkroes van onrust, wantrouwen en misverstand de nieuwe rechtsorde van samenwerking en begrip zal ontstaan, wier vormen zich duidelijker gaan aftekenen, en die strekken zal tot heil van alle volken van het Koninkrijk.

Mr. J. A. JONKMAN,
Minister van Overzeese Gebiedsdelen

Luitenant-Generaal S. H. SPOOR:

„trots op hetgeen onze jongens in Indië verrichten"

Men zou de militairen, die in het Leger in Indië dienen, in verschillende categoriën kunnen onderscheiden: in vrijwilligers en in dienstplichtigen; in mannen van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger, de Koninklijke Landmacht, de Luchtstrijdkrachten en het Korps Mariniers; doch evenzeer in Nederlanders uit alle provinciën van het Vaderland, uit West-Indië en van Indischen bodem, in Indonesische soldaten uit schier alle delen van de Archipel. Maar deze onderscheiding is in wezen slechts formeel, organisatorisch of administratief, want zij allen behoren tot „onze jongens over zee", waar gedoeld wordt op een gemeenschappelijk streven en toegewijde plichtsbetrachting.
De gezamenlijke taak, welke zij in deze gewesten schouder aan schouder vervullen, heeft niet slechts een hechte eensgezindheid, doch bovendien een grote kameraadschap doen ontstaan tussen de ervaren, gebruinde tropensoldaten van het K.N.I.L., die na hun krijgsgevangenschap hun taak met onvolprezen toewijding en volharding weder hebben opgevat, de spontaan en vol enthousiasme naar Indië uitgezonden Oorlogsvrijwilligers en de dienstplichtigen van K.L., die — somtijds aanvankelijk met gemengde gevoelens naar Insulinde vertrokken — met niet minder toewijding hun plicht vervullen, nadat eenmaal door eigen aanschouwing duidelijk werd, waar zij hulp moesten bieden en wat van hen werd verlangd.
Gij, lezers in Nederland, bedenkt, dat de taak van onze militairen nog steeds moeilijk is en zwaar; dat hun optreden voortdurend grote beheersing, tact en geduld vereist onder psychisch en physiek vaak moeilijke omstandigheden; dat hun taak veel meer omvat, dan eenvoudig soldatenwerk. Gij, die leeft en arbeidt temidden van andere zorgen, moeilijkheden en beslommeringen, vergeet desondanks nimmer met grote eerbied hen te gedenken, die in de uitoefening van hun delicate taak het hoogste offer brachten bij de vervulling van hun eenvoudige soldatenplicht.
Want hoe ook Uw visie moge zijn op het Indonesische vraagstuk, door welke ideologie Gij ook moge worden geleid, beseft steeds, dat Gij als Nederlander trots moogt zijn op hetgeen onze jongens in Indië verrichten.
Ik stel het op hoge prijs in dit voorwoord hiervan opnieuw te mogen getuigen.

Batavia, 16 Januari 1948.

De Luitenant-Generaal,
Legercommandant.

Spoor

„Jouw afscheid van het vaderland was stil. Een nevelige Novemberochtend, een huilende vrouw en zenuwachtige vader. Dat was alles. Geen fanfares. Ja terwijl het vaderland zich druk maakte over de slechte Zuid-Amerikaanse sigaretten en kankerde over de kolen, zwoegde jij in Malakka, koppig doorzettend, ondanks het zweet, dat af en toe in je ogen beet. Rustig zette je voet aan land in Indië, ook daar wachtten je geen fanfares, slechts een koeliekamp. Maar in de grote stad stonden snikkende vrouwen langs de straat bij jouw eerste parade, snikkend van aandoening ,omdat Holland er weer was. Je had een moeilijke tijd, oorlogsvrijwilliger, op allerlei gebied, geen waardering in het vaderland, weinig kleding, weinig ontspanning en zoveel meer beroerde dingen, maar rustig ging je door, kameraad, met je gelijken, je minderen en meerderen in rang. En temidden van al het tumult van deze na-oorlogse wereld deed je rustig je plicht, je vocht kalm en beheerst, stierf, als het zo uitkwam, ook kalm en beheerst. Veel waardering zal je niet krijgen, maar later als de geschiedenis van je land opgemaakt wordt, zullen de met jouw bloed beschreven bladzijden getuigen van je offer dat je vrijwillig bracht, bracht in een tijd, toen iedereen alleen eiste en niet aan offers dacht. En dan pas, later, zal je met voldoening aan deze tijd terug denken, aan je taaie wilskracht om je overal doorheen te kunnen slaan, aan je medewerking bij de wederopbouw, aan je hechte kameraadschap met mannen, die dezelfde moeilijkheden met je deelden, dezelfde idealen hadden. En je zult met hen verder samenwerken voor de eenheid en opbouw van jouw land en Indië, met dezelfde kracht en kalmte, waarmede je vocht als het moest, jij oorlogsvrijwilliger."

(Uit het Jubileumsnummer van Bataljonsbeton).

Op patrouille. Een snel stromend riviertje wordt overgestoken.

JAN DE WIT, soldaat eerste klasse

Uw man is als militair in Indië, uw zoon, uw vader, uw verloofde..... Met honderdduizenden verkeert U in dit geval en er gaat geen dag voorbij zonder dat U zich afvraagt of hij — en juist die van U — het goed maakt, wat hij doet, hoe zijn omgeving is, kortom hoe en in welke omstandigheden hij zijn dag doorbrengt. Als het mogelijk was zouden wij U graag, ieder van U, antwoord op die vragen geven, maar omdat het niet anders ging hebben wij onze foto-verslaggever opdracht gegeven één militair een dag op de voet te volgen. Hij moest er zo maar een uitzoeken, een greep doen. En zo kreeg onze man de soldaat eerste klasse Jan de Wit te pakken. Hij behoort tot de vierde compagnie van het derde bataljon van het Regiment Prinses Irene (1e divisie) en is afkomstig uit Breda, waar hij woonde in de Ernst Casimirstraat 20.

U kunt uit de serie foto's op de volgende bladzijden zien, hoe een dag verloopt voor Jan de Wit en als U dit in U hebt opgenomen kunt U zich beter dan voorheen een indruk vormen van het leven in Indië van hèm, die U het meest aan het hart ligt.

Hierboven: Fris en vroeg op het appèl. Jan staat in het midden, vooraan. Rechtsboven: Er waren nachten, dat Jan de Wit half gekleed naar bed ging, het geweer tegen zijn veldbed, om bij het eerste alarm paraat te zijn. 's Morgens behoefde hij dan alleen maar zijn veldjas en schoenen aan te trekken.

Rechtsonder: Dit keer had hij wat meer tijd en na het wassen kreeg ook zijn haar een beurt.

EEN DAG UIT HET LEVEN VAN

Hieronder: Na een vermoeiende tocht is hij 's middags als een van de eersten bij de kok.

Midden: Soms moet Jan in de middag nog een uurtje op wacht.

Rechts: Een brief naar huis. Aan wie schrijft Jan vandaag.....?

Linksboven: Een dronk uit de veldfles met koude thee geeft hem verkwikking.

Linksonder: Aan het „soppen" bij het passeren van zo'n opdiep riviertje is Jan al lang gewoon. Zo lang het water niet tot je buik komt is dit eigenlijk maar kinderwerk.

Hierboven: In de buurt van een dessa rust de troep eventjes uit en het duurt niet lang of de jeugd loopt uit. Jan heeft al gauw vriendschap met de kleintjes gesloten.

SOLDAAT JAN DE WIT UIT BREDA

Links: Even tijd voor een sigaret. Onze Jan maakt het zich daarbij gemakkelijk. Linksonder: Met de jongens zet Jan een boom op over de sportuitslagen. Er wordt wat gemopperd en wat gelachen; natuurlijk vormen de herinneringen aan Nederland een vast punt van het programma. Hieronder: Meestal gaat de avond uit met een spelletje kaart en Jan de Wit (rechts vooraan) is ook van de partij.

Waar de Nederlandse jongens zich ook mogen bevinden in Indië, daar komen, ongeacht dag en uur veldprediker en aalmoezenier met hun jeep aanstuiven. Ds. Jonkers bij de jongens, die een koffieonderneming te Benarang beveiligen.

Aalmoezenier van den Berg scheert zich in de openlucht. Op het spatbord van de jeep staat het scheerwater. Primitief, maar.... het gaat. Straks zal hij de H. Mis opdragen.

GEESTELIJK LEVEN TE VELDE

NIEMAND zal ontkennen, dat de geestelijke verzorging zeer belangrijk is voor onze militairen; aalmoezeniers en veldpredikers hebben een zeer zware taak.

Voor iemand, die het leven te velde in het leger niet heeft meegemaakt, is het moeilijk zich een denkbeeld te vormen van de geestelijke verzorging. Men stuit in Indië op moeilijkheden en problemen, die men in Nederland niet kent, waar men daar eigenlijk niet aan denkt.

In de eerste plaats zijn er de grote afstanden die men moet afleggen om de militairen te bereiken. De wegen zijn slecht, bochtig en bergachtig. 100 Km is in Nederland nauwelijks twee uur rijden, hier in Indië echter eens zo veel.

Dan liggen er overal betrekkelijk kleine groepjes. Het valt niet mee, om deze groepjes op centrale punten bij elkaar te brengen, want ook het vervoer laat veel te wensen over.

Ook een geschikte plaats om de Godsdienstoefeningen te houden is soms moeilijk te vinden. Wanneer er een schooltje in het bivak is, komt dat natuurlijk op de eerste plaats in aanmerking. Maar ook een kamponghuisje, zelfs de keuken van het huis van een Chinees is al als kerk gebruikt.

De regentijd laat niet altijd toe om ergens in de open lucht „kerk" te houden.

De aalmoezenier der Grenadiers, pater Konings vertelde het volgende over het leven van een aalmoezenier in Indië:

„Op Vrijdag pak ik mijn spulletjes bij elkaar, vouw het veldbed op en begin mijn wekelijkse rondrit. Tegenwoordig gelukkig in mijn eigen jeep. Zaterdagmorgen wordt er een H. Mis gelezen bij een van de compagnieën. Op Zondag zijn er twee aan de beurt: een voormiddag en een namiddag, Maandagmiddag is de laatste aan de beurt. Dinsdagmorgen gewoonlijk nog bij een klein onderdeeltje. 's Middags ben ik dan in de regel weer thuis. De overige dagen van de week wordt de jeep nagekeken en gewoonlijk hersteld. Dan worden er brieven geschreven, zieken bezocht en andere noodzakelijke werkzaamheden verricht.

Dit is zo ongeveer het schema van een week. Vrijdagmorgen beginnen we weer van voren af aan."

En zoals het leven van de aalmoezenier is, zo ook het leven van de veldprediker. Zij staan beiden klaar, dag en nacht, voor de geestelijke verzorging van onze jongens.

Maar soms is de jeep kapot, of moet er plotseling een patrouille de rimboe in. Dan is een wijziging in het programma van de veldprediker of aalmoezenier noodzakelijk, die soms heel wat bijzondere moeilijkheden met zich brengt. Maar in grote lijnen gaat het zoals boven beschreven.

Verder krijgt een veldprediker of aalmoezenier nog allerlei werkjes op te knappen, boodschappen doen, zorgen voor lectuur en ontspanning enz., en ten behoeve van de soldaten brieven schrijven over zeer moeilijke kwesties. Zo is het leven der geestelijke te velde van dag tot dag vol zorg en werk. Maar de taak is schoon en vruchtbaar.

Links: Het protestantse kerkje te Ambarawa bleef onbeschadigd in de strijd. In schrille tegenstelling met het kerkje, plaats des vredes, staat voor de ingang de gevechtswagen.....

Hieronder: De geestelijke verzorging van de troepen laat niets te wensen over in Indië. Op dit bord te Poerwakarta staan met krijt de diensten voor de katholieke en protestantse militairen aangegeven.

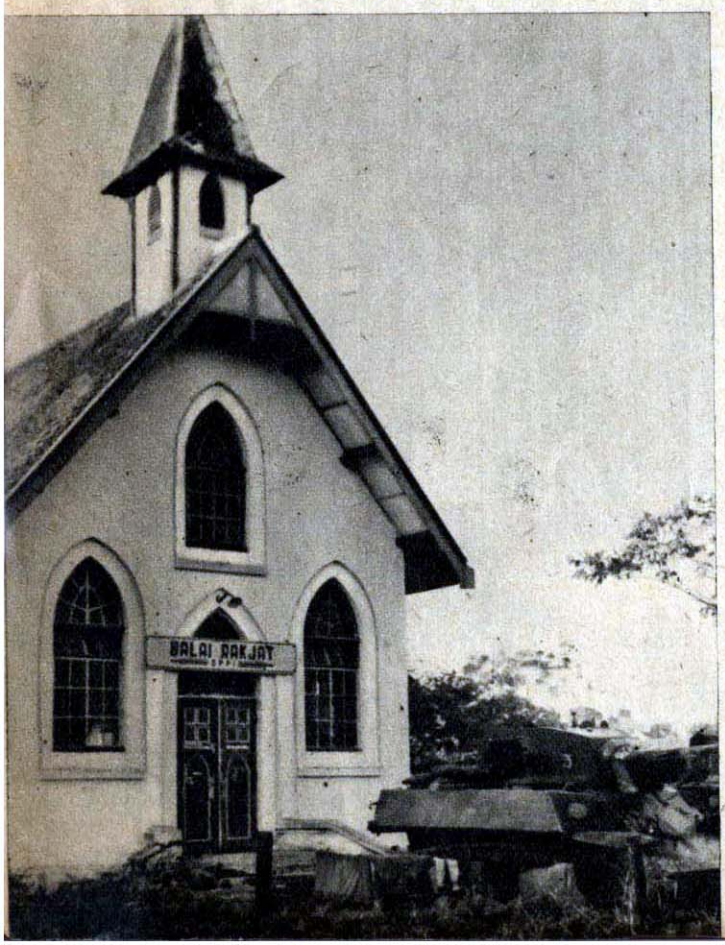

Hieronder: Een preek tijdens de H. Mis in de openlucht. De soldaten zitten in het gras rondom het altaar en de preekstoel geschaard.

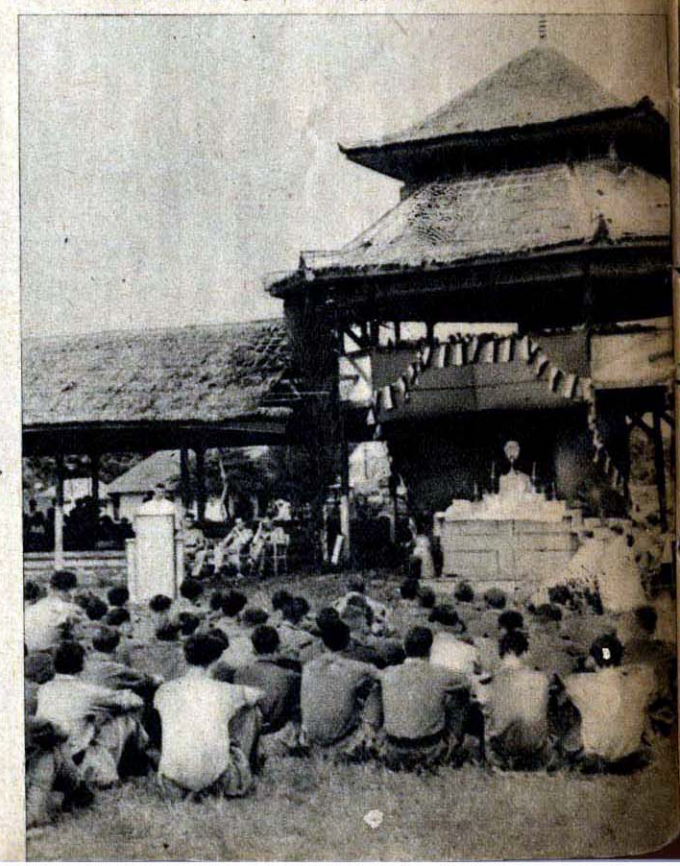

MOEDERS BRIEF

Lieve jongen! 't Is weer Zondag
En je weet hoe het dan gaat:
Als de tafel afgeruimd is
En ik klaar ben met de vaat,
Ga ik op mijn plaatsje zitten,
Wéét je nog wel, jongenlief?
In die ouwe stoel van Oma
En dan schrijf ik jou een brief.
Vader zit de krant te lezen,
Heeft nog last van rheumatiek
En de radio is bezig
Met de hersen-gymnastiek.
Met zijn vingers in zijn oren
Leest Piet in zijn nieuwe boek;
Wim zit met een kruiswoordpuzzle,
Mien zet knopen aan zijn broek.
Op de kachel zingt de ketel
't Oude lied van huis-lijkheid,
Daardoor dwalen mijn gedachten
Naar die zorgeloze tijd
Toen w' eenvoudig, vredig leefden
In ons kleine, mooie land,
Zónder bonnen en atoombom,
Dodenlijst en vuurbestand.
Hier gaat alles zoals 't gaan moet,
Piet is zonder licht bekeurd,
Mien heeft een paar nieuwe schoenen,
Want haar bon was aan de beurt.
Corrie komt hier vrij geregeld,
Ze verlangt óók erg naar jou,
Voelt zich écht „van de familie",
't Wordt voor jou een bèste vrouw.
Ze is huiselijk en ijv'rig,
Maar — dáár weet jij àlles van;
Iets slèchts wil jij tòch niet horen,
Want een man blijft maar een man.
Kind, de tijd schiet aardig op nu
En steeds nader komt de dag,
Dat jij daar je plicht gedaan hebt
En naar huis toe komen mag.
Is het wáár, wat in de krant staat?
Schieten ze nu al wat op?
Denk stééds aan je Vader's raad hoor:
Warm hart en een koele kop!
'k Bid God om je te beschermen
Elke dag van uur tot uur;
Jullie halen toch ten slotte
De kastanjes uit het vuur.
Ik weet niet wat extremisten
En wat of buldozers zijn;
'k Hoor de radio vaak praten
Van een demarkatie-lijn.
Als je soms die lijn ziet liggen
In 't vijandelijk gebied,
Blijf er dan niet achter haken,
Kijk goed uit en struikel niet.
Jongen, wat zal 't heerlijk wezen,
Het geluk is haast te groot,
Als we horen of we lezen:
Gerrit zit óók op die boot!
Gerrit, wat wordt dàt een weerzien!
't Wordt de móóiste dag voor mij;
'k Zal aan àlle mensen zeggen:
Die soldaat, die is van mij.
Die soldaat, dat is mijn jongen,
Hij is van ons wèg gegaan
Om zijn Vaderland te dienen
En hij heeft zijn plicht gedaan.
'k Maak je liev'lingskostje klaar hoor,
'k Dek een èxtra bordje bij,
Want die middag is jouw plaatsje
Tussen Corrie in en mij.
Hou je taai hoor, lieve jongen,
Groeten aan je Kapitein;
Heb je nog wel héle sokken?
Zul je érg voorzichtig zijn?
Heb je 't een of ander nodig?
Schrijf ons nog eens af en toe!
Duizend kussen van ons allen,
Dag mijn lieve schat. Van Moe.

CLINGE DOORENBOS

Twee van wie Sint de onschuld van het gelaat kan lezen.

Sinterklaas vergeet hen niet?

OF hij nu precies op tijd was, zullen wij maar in het midden laten. Sinterklaas heeft het al druk genoeg met het afwerken van zijn gewone route en bovendien is het begrijpelijk, dat de beroemde, oude schimmel wat loom wordt van de tropische hitte. Hoe dan ook, Sinterklaas heeft de militairen, die ziek of gewond de hospitalen bevolken, niet vergeten. Vergezeld van zijn zwarte knecht heeft hij hen bezocht en wij verzekeren U, dat zijn bezoek even welkom was als in welk gezin in Nederland ook. Van merdeka en politionele actie, van Lingadjati al dan niet aangekleed, van Malino en van Renville trekt hij zich niets aan. Het is hem er alleen om te doen de jongens een prettige middag en een mooie herinnering te bezorgen. Overal is hij in deze opzet geslaagd, en zeker ook in het Militaire Hospitaal nummer 2 te Batavia. Van dit bezoek toont deze pagina U enkele interessante foto's. U moet maar eens goed kijken: mogelijk treft U nog een kennis aan.

Rechtsboven: Dat de 1e luit. Solleveld (Beetslaan 19b, Rijswijk) nog aan Sinterklaas gelooft, kunt U hier wel zien. Rechts: Twee „zieken" met Zwarte Piet. Onder: Zuster van Mourik van de Welfare bekijkt met soldaat Harmen Nyholt (v. d. Werffplein 20 te Zuilen) van het 2e Reg. Jagers de zoeven ontvangen cadeaux.

DAT DOET DE MARINE

Een landingsboot ligt aan een Indisch strand. Een Shermantank rolt over de matten, die voor de reusachtige rupsbanden zijn uitgelegd. Laten wij van ganser harte hopen, dat het niet nodig is dat hij ooit in actie komt.

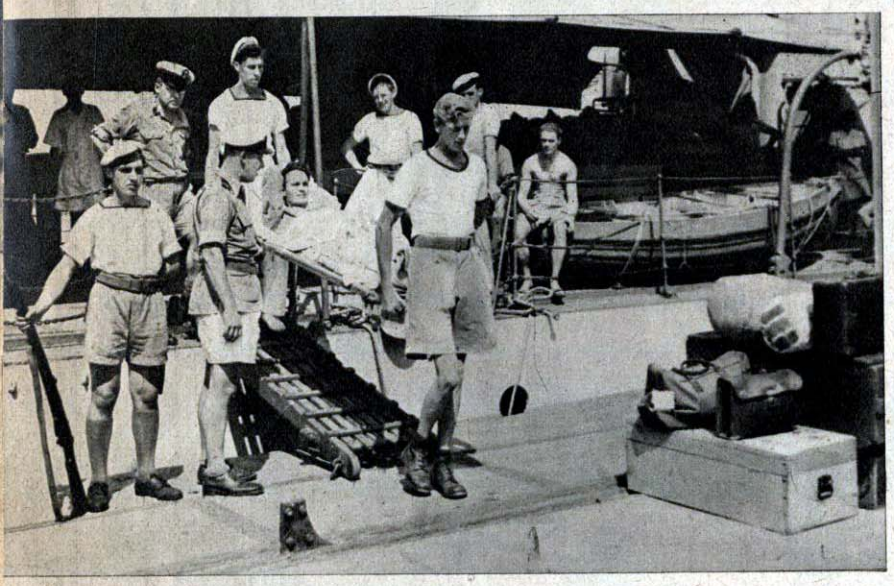

De matrozen van H.M. Piet Hein brengen een gewonde aan wal. Hieronder: Het demonteren van een zeemijn blijft altijd een zeer gevaarlijk werkje. Maar de specialisten van de marine weten er wel raad mee.

HET hart van welhaast iedere Nederlandse jongen gaat uit naar het water, naar de zee, en daarmede naar onze vloot. Vele jongemannen hebben zich dan ook, toen van hen verwacht werd, dat zij het Vaderland gingen dienen, spontaan gemeld voor dienstneming bij de Koninklijke Marine. Vooral kort na de bevrijding was de aanmelding van vrijwilligers voor dit wapen zó groot, dat velen teleurgesteld moesten worden. Maar zij, die na de strenge keuring en selectie en na de opleiding, naar Indië vertrokken, hebben sindsdien een taak verricht die waarlijk waardig is genoemd te worden in onze geschiedenis. Het waren de mannen van de Marine, die het eerst na de capitulatie van Japan voet aan wal zetten op Java.

Het waren de mannen van de Marine, die de landingen ondersteunden en die de landingstroepen met de kleine scheepjes aan wal brachten. Nu nog zijn het de mannen van de Marine, die de Indische vaarwateren beveiligen en gevaarlijke objecten, zoals aangespoelde en ingegraven zeemijnen demonteren.

In één adem met de Marine mag men ook de Mariniersbrigade noemen, het corps, dat lauweren oogstte bij Kijkduin, Doggersbank en Rotterdam en in welks vaandel nu met trots Indië geschreven mag worden. Hun taak is eveneens enorm zwaar geweest. Gaarne laten wij U op deze pagina dan ook enkele foto's zien van het werk der Koninklijke Marine en dat van onze Mariniers in Indië, die nu medehelpen aan de wederopbouw van het schone rijk over zee.

Langzaam rijdt de ladderwagen over de weg. Boven op de ladder balanceert een Marinier met een blanke draad in zijn handen. Hij repareert een telefoonlijn in de buurt van Soerabaja.

Hieronder: Achter H.M. Heemskerck varen de kleine amphibievaartuigen de „Ducks", die de manschappen naar de wal brengen.

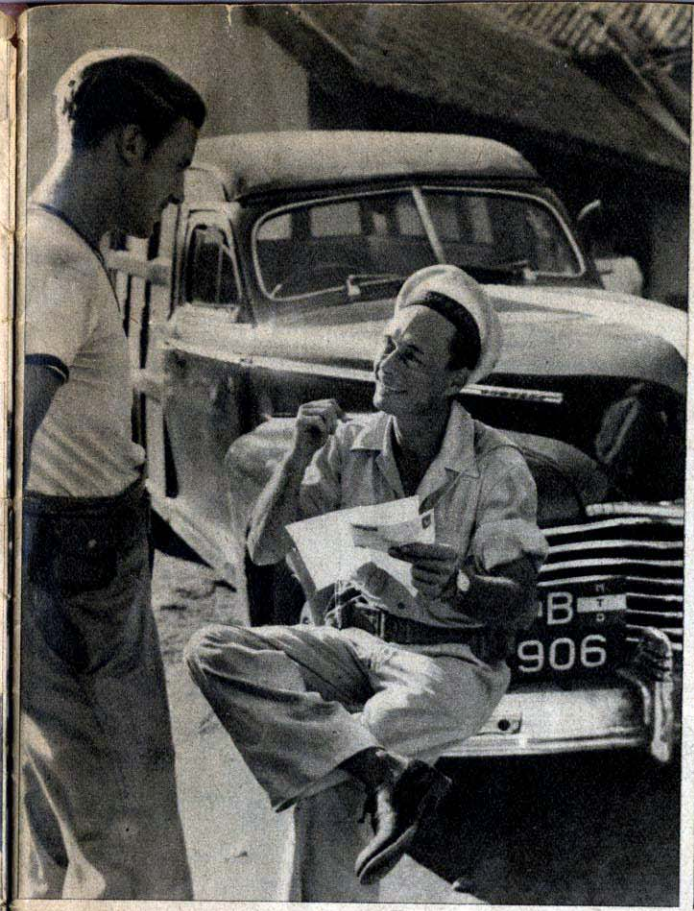

Links boven: Ja, zij komt hier en mijn zoon ook. Is het niet heerlijk. Wij hebben elkaar in geen twee jaar gezien. Rechts boven: De boot komt aan: waar zou ze staan? De zon schijnt juist in mijn gezicht.

EINDELIJK WEER SAMEN

MAN en vrouw horen bij elkaar. Samen zijn zij de vruchtbare eenheid waaruit het geluk en de kinderen geboren worden. Het gescheiden leven is in wezen een tegennatuurlijke toestand, die smart geeft aan het gezin, de echtelieden van elkander vervreemdt, schadelijk is voor de kinderen en de opvoeding er van gewoonlijk zeer bemoeilijkt. En nog moeilijker is het gescheiden leven, wanneer de man ver over zee zijn vaderlandse plicht moet vervullen onder moeilijke en gevaarlijke omstandigheden. Dat voegt voor de achterblijvende vrouw en kinderen bij de harde scheiding nog een voortdurend gevoel van angst en grote bezorgdheid. En de man, ver weg, zal de wetenschap niet van zich af kunnen zetten, dat zijn geliefden in het vaderland naar hem hunkeren, zoals hij hunkert naar hen en hij zal ook telkens moeten denken hoe zijn vrouw alleen staat voor de vraagstukken die het bestier van een gezin in deze moeilijke tijd met zich brengt. Om dit alles is het van groot belang, dat men tracht die scheiding niet te lang te laten duren. Men kan daarvoor twee dingen doen: de mannen zo spoedig mogelijk weer naar huis zenden of hun gezin hen te laten volgen. Zoals men weet bewandelt de regering beide wegen. Er wordt gedemobiliseerd en de gezinnen van hen die langer moeten blijven of zich vrijwillig voor langeren tijd voor een overzeese taak verbonden hebben ,worden naar Insulinde gezonden.
Men kan zich voorstellen, welk een vreugde het geven moet, wanneer man en vrouw elkander na jaren van scheiding kunnen weerzien, ook al is het op de kaden van Batavia of Paramaribo en hoe heerlijk het is voor de kinderen weer bij vader te zijn en voor vader om zijn kinderen weer te kunnen omarmen.
Op deze pagina geven wij een beeld van zulk een hereniging, officieel gezinshereniging geheten. Ons hart wordt warm en blij gestemd bij het aanschouwen van dit grote geluk, dat temidden van zoveel verwarring en narigheid toch nog ruimte heeft kunnen vinden om te bestaan.

Hierboven: Ha, daar zijn ze, boven aan de trap.
Rechts: En dit is het ogenblik, waarop beiden zo lang, eindeloos lang hebben gewacht.
Links onder: En hier zijn ze samen in het lichte huis onder de tropenzon.Het is maar heel eenvoudig daarbinnen, doch het is genoeg om een thuis te zijn.
Rechts onder: En hier doet de pas aangekomen huisvrouw haar eerste inkopen op de passar. Het gaat nog wat onwennig, doch na een paar weken heeft zij het afdingen wel geleerd. Nederlanders zijn daar toch sterk in.

BATALJON OP JAVA

VOLKOMEN onbewust van hetgeen ik de volgende dagen zou gaan zien, horen en beleven, sloeg ik m'n bivak op in een stadje, ergens op de grens tussen Oost- en West-Java.

„Berichtendienst" stond er op een bord in de straat en daar onder zat op de voorgalerij van een huis, een militair, tikje loom door de alles traag makende middaghitte. Er was nog een stoel, maar voordat ik daarin neerviel, maakte ik eerst kennis met de vent in z'n groene hemd. De gestalte verrees, eigenlijk meer uit beleefdheid dan behoefte, en hij stelde zich voor als Jan Jacob of Jacob van Limburg, chauffeur-monteur, werkte vroeger bij zijn vader, die als aannemer in de Hoornse Buurt te Purmerend huisde. Hij had zijn woonplaats niet hoeven te noemen, want instuitief had ik al gevoeld, met een Noord-Hollander te doen te hebben. Lang.. blond.. blauwe ogen, nuchter..kalm. Het type van de waterlander uit het Hollandse Nederland. We raakten in gesprek en aldra kwam ik tot de conclusie, dat het hier in de buurt moest krioelen van Mokummers, Kennemers, Waterlanders en West-Friezen. Het schaamrood overtoog me, toen de bekentenis bij me opkwam, dat ik als Noord-Hollander niet eens had geweten, dat hier zoveel streekgenoten vertoefden. De blos zakte echter weer beneden m'n kraagrand, toen ik bij mezelf besloot, dat hele gebied eens te doorkruisen en er dan iets over te vertellen voor de thuiszitters.

Acht dagen heb ik rondgedwaald bij het Kennemerbataljon in het domein van hun kampementen, hun patrouille-terrein en hun gedachten.

In Halfweg, halfweg Amsterdam—Haarlem. Daar stond de wieg van het Bataljon. Honderden meldden zich voor de militaire dienst. Een van de jongsten was soldaat P. A. Adriaanse uit Tuindorp-Oostzaan — 17 jaar — en één van de oudsten kapitein van Lingen uit Badhoevedorp — al dik over de veertig. Op 17 September kreeg het tweede bataljon van het vierde regiment van de „W" Brigade definitief gestalte in Noordwijkerhout. Achthonderd oorlogsvrijwilligers, verdeeld over vier veldcompagnieën, één ondersteunings- en de stafcompagnie. Omdat het op enkele Zuiderlingen na bijna allemaal Noord-Hollanders waren, voelde men behoefte, het bataljon op de één of andere manier van andere troepen te onderscheiden. De bataljonsfourier vond een oplossing. Hij ontwierp de bekende badge. Een wapen, waarvan de groene kleur duidde op rust en veiligheid, die de dragers, overal waar zij kwamen, zouden brengen. Op het groen een geborduurd bastion, het symbool van kracht en standvastigheid. De oranje kleur hiervan vertolkte de trouw aan het Vorstenhuis. Schuin over het wapen dan een baan, waarin de naam „Kennemers", gedragen door de blauwe kleur der rechtschapenheid.

Aldus uitgerust vertrok het onderdeel ter opleiding naar Engeland om vandaar te worden ingescheept naar Malakka.

Spreek met welke Kennemer ook en hij zal U vertellen over het eten, dat daar niet te eten was, over de schier onoverkoombare moeilijkheden, die toch overkomen moesten worden en over de ontspanning, die er niet was.

En toen kwam Java! Wie heeft nooit van Tjiandjoer gehoord? Dat is de stad bij Bandoeng, die door het bataljon werd bevrijd. Een half jaar lang hebben de Kennemers daar in de omgeving het groen van hun wapen lopen vertolken en het werd één van hun grootste prestaties. Honderden jonge kerels hebben daar millioenen voetstappen in de omgeving liggen. Zweten en hijgen waren de twee typerende woorden voor elke zuiveringstocht door het bergterrein.

Bandoeng bleef de voorlopige standplaats, totdat de militaire actie op 21 Juli 1947 begon. Nu voerde de weg Oostwaarts en op 3 Augustus kwam het historische moment, dat de Kennemers, als onderdeel van de „W" Brigade, contact maakten met de „T" Brigade, die uit Semarang naar het Westen was opgetrokken.

Alleen de stafcompagnie is in het Javaanse stadje achtergebleven. Voor de rest hangt het hele bataljon van buitenposten aan elkaar. Zij hebben hun voelhorens tot diep in het binnenland uitgestoken en overal zitten zij nu in huizen en gebouwen van waar de patrouilles weer dagelijks hun belofte aan de groene badge inlossen. En het blauw met de naam Kennemers staat borg voor de wijze waarop dat inlossen geschiedt....

Hun taak is zwaar.

Tweeduizend vierkante kilometers moesten zij zuiveren. Een terrein met heuvels, dalen, kali's, wegen, bossen en dorpen. Maar elke dag vatten ze weer even wilskrachtig het werk aan.

Het hele Bataljon is een verdiepingsgebouw, waarin zes compagnie-families wonen. In elke familie kent iedereen. Het is zelfs zo sterk, dat toen we op een nachtelijke patrouille om drie uur in de morgen ergens op een donker landweggetje uitrustten, een militair mij op de rug tikte en nieuwsgierig vroeg wie ik was. Mijn figuur was hem in het donker onbekend voorgekomen en hij had beseft, dat er zich een vreemde eend in de bijt moest bevinden.

En bij deze familie ontmoet men een onderlinge kameraadschap, waar menige familie in Nederland een voorbeeld aan zou kunnen nemen. Van hoog tot laag heeft men alles voor elkaar over. Daar zijn b.v. Lagenweg, Lomps en van Lingen, respectievelijk korporaal, adjudant en kapitein.

Korporaal Lagenweg uit Schellingwoude helpt wáár en wanneer hij kan. Natuurlijk heeft hij iets om te helpen, want Lagenweg is fourier, cantinebaas en duvelstoejager op een buitenpost. Vraag hem echter ook driekwart van zijn pasgevangen soldij en hij zal het je ter leen geven, desnoods midden in de nacht.

Adjudant Lomps uit Rotterdam is een van de weinige Welfare-officieren, die tijdens de acties mee zijn opgerukt. Samen met soldaat 1ste klas Oskam uit Hoofddorp heeft hij een cantinewagen in elkaar geflanst en veertien dagen lang zijn ze met de colonnes meegetrokken om koek en limonade uit te delen. Zes keer, midden in de nacht ,soms met z'n tweetjes, door het gevaarlijke land, terug naar Bandoeng, om nieuwe voorraden te halen en dan delen ze weer uit. Duizend liter limonade en twaalf honderd koeken per dag, plus de nodige enveloppen, scheermesjes enz., en niemand hoefde te betalen. Alles gratis. Zelfs tijdens de gemotoriseerde opmars reed Adjudant Lomps langs het convooi om in elke wagen wat sigaretten te werpen. Daarom is „Koek en Zopie" (cantinewagen) en haar bemanning zo bekend en bemind bij alle Kennemers..

Kapitein van Lingen uit Badhoevedorp, alias „Den Dezen is geen tovenaar!!!!".... Maar wel heeft hij het klaargespeeld om in een benarde materiaaltijd uit een stel afgedankte wagens weer een rijdend convooi samen te stellen. Op één der wagens stond toen geschreven: „Wie is toch die man, die zo toveren kan!"

Vraag de jongens over hem. Ze zeggen: „Als je iets hebt uitgehaald, dan scheldt hij je gewoon stijf, maar nog nooit heeft hij iemand voor de krijgsraad gebracht."

Zo zijn de oorlogsvrijwilligers van het Kennemerbataljon. Ze hebben getoond, de ware geest te bezitten.

Twee jaar (Sept. 1947) bestaat het bataljon en de dag nadert, waarop de gebruinde woudlopers weer met een gespikkeld of gestreept dasje en met een pantalonvouw in de Nederlandse maatschappij zullen staan. Dat tijdstip is nu het gesprek van de dag. Op de soldatenkamers, in de cantines en tijdens de patrouille-rusten. Er is nog weinig definitiefs bekend over de dag van hun terugkeer.

De demobilisatie komt echter en het burgerleven komt óók weer en het is dat laatste, waarover de militairen zich een tikje bezorgd afvragen. Zij vragen niet veel: „Alleen hulp en tegemoetkoming om zich weer in de Nederlandse maatschappij in te leven en zich daar een bestaan te veroveren."

Korporaal Auens, uit Rotterdam, chauffeur-monteur-oppasser van majoor Jansen, heeft geen oog voor de pracht waarmee de nieuwe dag inzet. Liever niet storen terwijl hij het pakje van zijn verloofde openmaakt. Twee stukjes Palmolivezeep. Echt iets voor een vrouw. Jammer alleen dat zij niet zal kunnen vaststellen hoe fris hij ruikt na het gebruik van haar zeep. Hij staat bij z'n jeep. De twee lekke banden van gisteren zijn weer gerepareerd en de benzinetank onder de zitbank is boordevol. Als de bewakingsbrenschutter zich op het achterbankje heeft genesteld, verlaten we de binnenplaats van het voormalige hotel Merdeka en koersen Oostwaarts.

Links, in de verte het water aan Midden Java's Noordkust. Daarvoor een strook vlak sawah-gebied. Dan de weg en rechts geleidelijk stijgend heuvelterrein, op de achtergrond rijst in een blauw-groen nevelige verte de ongenaakbare Goenoeng (berg) Prahoe omhoog. Kleine landwegen voeren de jeep door dit terrein, waar de buitenposten zich hebben genesteld.

Dan komt het Niemandsland. De huisjes zijn verlaten. De mensen zijn geëvacueerd. Maar de enkelen die gebleven zijn werken weer op de velden en tot hun verwondering rijden die blanke soldaten zo maar voorbij, zonder te schieten en in een van de huizen kunnen ze twee keer per week komen om wonden te laten verbinden door twee vriendelijke blanke nonnies en ze krijgen spuitjes of medicijnen als ze ziek zijn. Er ontstaat een vraagteken.

Wie spreken nu de waarheid. De mannen in Djokja of die blanda's. Ze gaan het echter vertellen aan de anderen, die nog niet durven komen en met de tijd keert de bevolking weer terug. Wat schichtig, maar als er niets gebeurt, gaan ze zelfs groeten.

De jeep hobbelt verder langs het weggetje. Bij de bochten kan Auens het toeteren nalaten, want het verkeer is niet druk. Alleen een kip dribbelt eigenwijs heen en weer net of de weg nu helemaal van haar is. Maar op een hoek moeten we toch stoppen, want daar is een plein en op de achtergrond staat een gebouwtje met een aantal markthallen.

Een buitenpost waar 80 Kennemers hun veldbedjes onder de pasarafdakjes hebben opgezet. Waar vroeger de rijst, lombok en gezouten visjes waren uitgestald liggen nu de soldaten van de afkomende wacht te snorken. Een musje zit parmantig op een zeepdoosje en bestudeert de familiefoto van een der Kennemers.

De luitenant-commandant zetelt in het marktkantoortje, waar de lucht is bezwangerd door de geur van een Hollandse roos.

Waar het kroost van de luit. is?

Wel, wagens repareren, wachtkloppen, patrouillelopen en bruggen herstellen. Naast de markt staat een ijsfabriekje, maar de Chinese eigenaar is twee jaar geleden gevlucht. Zijn huis op het plein is nu verbrand en de machines zijn verroest. Toch heeft monteur Kloetwijk uit Aalsmeer kans gezien door middel van dit fabriekje het bivak van electrische stroom te voorzien. We vinden hem bezig in de kelder van het fabriekje.

Een drijfriem is hersteld en met een glunder gezicht veegt hij de vette handen aan zijn broek af. De Chinezen hadden hier een viskweekvijver en vindingrijk als zij altijd zijn, hebben onze jongens er een zwembad van gemaakt. Welkome ontspanning na het dagelijks werk. Vijftig meter verder zitten zowaar een dertig mensen met koopwaar. Het dorp en de markt beginnen dus weer te herleven.

Zout, rijst, vis en.... vreemd.. aardbeien. Maar we zitten hier hoog en in de koele vochtige heuvels willen die Nederlandse aardbeien wel groeien.

De weg, die binnenkort de zuidelijke verbinding moet vormen tussen deze en de volgende buitenpost is danig bewerkt door republikeinse straatopbrekers. Ons groen vehikel beklimt langzaam de heuvelpaden en na tien minuten rijden we met voldoening over de eerste, door onze pioniers herstelde brug. Na nog drie dergelijke prestaties plus een serie gedichte valkuilen te hebben genomen, stopt de jeep bij een kali, ergens tussen heuvels en groen, waar een nietig groepje pioniers de volgende brug aan het bewerken is. De oude brugbalen liggen half verkoold in het water, maar nieuwe stevige palen hebben hun plaats reeds ingenomen en twee potige soldaten, Dijkema uit Oegstgeest en Brugge van Purmerend, zijn bezig de laatste steun met behulp van een verhoudingsgewijs nietig heiblokje het bruisende kaliwater in te stampen. Het eerste heiblok ligt al gespleten langs de weg. Het werk van Neurings uit

Vinkeveen en Langerak uit Rotterdam, die het zaakje te sterk aanpakten.
Sergeant Vriesman uit de Haarlemmermeer had vroeger ook een andere baan dan waterbouwkundig opzichter. Toch glundert zijn bezweet gezicht, maar: alleen moste ze d'r betere heiblokkies sturen."
Ter voorkoming van onverhoedse aanvallen houdt Sergeant Heiden de wacht bij zijn mortier. De bevolking van een paar kampongs beschouwen hem als een halve godheid, omdat hij, toen het volk kwam waarschuwen, dat er zich rampokkers in hun dorp gevonden, een paar mortierbommen afschoot, waarvan er een precies, maar dan ook precies, op het hoofd van een bendelid terecht kwam. De bevolking natuurlijk blij, want toen ze terugkeerden was de bende verdwenen.
Onze jeep wendt de steven weer.

De rampokkers en republikeinse bendeleden in het gebied van de buitenposten vragen zich verbaasd af, waar de blanda's die dag toch blijven. Ook op de posten zelf is het tamelijk stil. De blanke soldaten rusten uit om fris te zijn voor de grote „kraak", die vannacht zal worden gepleegd.
's Avonds is het stadje drukker dan anders. Allemaal militairen, want de burgers hebben hun avondklok. Op een stille weg staan wagens. De schoenijzers van de wachtpost klikken langzaam door de straat. Om half twee zullen ze vertrekken. Een andere soldaat passeert me. Johan Schotanus uit Schellingwoude. „Nog even een tukje doen", zegt hij. Stenen vloer, veldfles onder z'n hoofd en hij slaapt. Zijn ze wel gewend..
Het is twee uur in de nacht. De motoren worden afgezet en te voet gaan we verder. We lopen op een brede dijk. Links de kampong, rechts een kanaal. Van enige afstand bezien is ons groepje het best te vergelijken met een stel hengelaars, die er voor dag en dauw met de hengels over de schouders al op uitgetrokken zijn om een wedstrijd te houden. En we zullen ze verschalken. De vorige keer was de vangst nihil. Toen zijn ze via het water ontkomen. In een schaarbeweging werden ze naar de Noordkust gedreven, waar ze echter in prauwen wisten te ontkomen. Nu liggen er politieboten voor de kust.
Er lopen ook „hengelaars" in het Westen en Zuiden. Ons peleton zal een gedeelte van de Oostafsluiting vlak bij de kust vormen.
Het Javaanse land binnen onze omarming is zich van niets bewust. In de kampongs huilt een kind in zijn slaap. Alleen een karbouw snuift hoorbaar de verdachte blankenlucht in. Verder is het stil.
Een vreemd schouwspel gaat zich boven de kim voltrekken. Uit de bovenhoek van een denkbeeldig huis heel in de verte slaat een vlam omhoog. De eerste gedachte is werkelijk, dat terroristen weer een huis in brand hebben gestoken. Het is echter het eerste gedeelte van de maansikkel. Daaronder de karteling van het begroeide landschap, dan een tweede maansikkel in het glanzend wateroppervlak, even vuurrood als de eerste, weer een karteling van struiken aan de oever en dan de lange rij Kennemers uit Alkmaar, Den Helder, Heerlen, Purmerend en Lutjebroek. De rode sikkel stijgt al hoger boven de vredige stilte en met het zien daarvan ook de gedachten der toeschouwers. De harten kloppen nu warm voor al wat lief en goed is. In deze koel-kalme wandelsfeer die niemand onnodig zal verstoren, waarbij zweet en dorst nog niet hinderen, maakt de menselijke geest zich los van het militair omhulsel en zweeft over onmetelijk land en water naar de goede en lieve ogenblikken, die zij in vroeger dagen beleefden. Voor die geest ontrolt zich dan een effen toekomstpad van: Zo zal het eens weer zijn en op dat moment ziet de naar geluk smachtende geest, moedwillig of onbewust, de onvermijdelijke moeilijkheden in die toekomst over het hoofd. Deze gedachten, zij zijn een kortstondig, intens gelukkig moment in de sleur van het militair bestaan.. Geschenk van God, die dromerij. Dat kan tenminste niemand afnemen. Niemand zal deze intieme dromerij aan anderen openbaren. Dat zou immers een bewijs van verwerkelijking zijn? Maar dromen doen ze nu, allemaal, dat voelt men.
Voor mij loopt Sergeant Oud, die een scheer- en kapperszaak heeft in Alkmaar, getrouwd, vijf kinderen. Ik neem de proef op de som, versnel mijn pas geruisloos, tik hem op z'n tijgerpak en zeg: „Vind je het niet gek als ik vraag: „Waar denk je nu aan?" Hij kijkt flauw glimlachend voor zich uit en fluistert: „Ik denk aan mijn Holland". Dat is het. Niet: „Aan Holland", maar: „Aan mijn Holland".
De kampong ligt achter ons en we lopen langs open velden. Opeens is er beweging voor in de rij. Haastige voetstappen, plonsen in het water en vlugge schoten. Ik kom bij een hut, waarvoor een aantal Javanen met de handen omhoog staan. Ze bespeurden ons te laat. Sommigen doken in het water. De stengun achterhaalde ze. Een lichtspoorkogel, die van het water omhoogketste komt roodgloeiend naar beneden. Een roversbivak. Dat klinkt sprookjesachtig, maar het is waar. Er zitten geen twintig kerels in een eenzaam hutje zomaar bij elkaar met een paar wachtposten ervoor. De bevolking loopt overal in lompen. Deze heren zijn goed gekleed en gevoed.
„Tani's" beweren ze van zichzelf, maar het eelt ontbreekt in de verzorgde handen.
Ergens blaffen een paar ontwaakte honden, maar verder is het weer stil. Uit de verte klinkt het geruis van de branding op de kust en nu houden we halt om de dag af te wachten. De gevangenen moeten bij elkaar blijven en ons peleton maakt zittend front naar alle kanten.
„Stil zijn, niet roken en uitkijken," luidt het bevel. Sergeant Oud moppert binnensmonds, want nu mag hij ook niet eens z'n zuurtje doorbijten. Dat maakt teveel lawaai.
In de sawahs rondom borrelt en scharrelt het....
Als de aardbol haar halve wenteling bijna heeft voltooid en een teer, rose schijnsel de eerste haan weer doet kraaien, rekt het peleton zich weer uit tot een lange sliert en de insluiting wordt voltooid. Bij het daglicht kunnen we nu ook de politieboten onderscheiden, die de wacht voor de kust houden. Volgens afspraak zal de tang zich aan alle kanten samenknijpen. In groepjes van drie trekken de Kennemers nu binnenwaarts in afwachting van de dingen die komen gaan.

Er omheen liggen kampongs en bossen, terwijl het brandpunt van de cirkel bestaat uit een open vlakte, drie kilometer breed, met afwisselend rijstvelden, watertjes en moerassige plekken. In het midden een klein heuveltje ter grootte van een driedubbele mesthoop in een Nederlands weiland.
Twee secties worden achtergelaten in de palmbossen, terwijl de overige 10 Kennemers zich verder binnenwaarts bewegen. Er is geen sterveling te zien. Alles schijnt verlaten. Dan opeens zijn we ontdekt door een aantal in het wit geklede kerels, die zich als de wind van hun kleding ontdoen en vervolgens door de sawahs wegvluchten. Het zijn de bekende A.L.R.I. matrozen, der republikeinse zeemacht, die zich overal in groepen verscholen houden. We proberen een vervolging, maar een kali verspert de weg. Er blijkt geen overgang te zijn. Dan er maar doorheen. De goede zwemmers kleden zich uit en gaan verschillende keren heen en weer om de wapens, hoog en droog boven het hoofd, over te brengen. De overigen springen er zo in met sigaretten en lucifers tussen de tanden. Aan de overkant verspreiden de jongens zich in groepjes van drie over de afsluitlijn van drie kilometer en gaan langzaam voorwaarts. Wij drieën zullen de sector met het heuveltje nemen. We stuiten op het verlaten republikeinse bivak, dat niet meer dan een afdakje is, waaronder nog vuur brandt, terwijl een aantal kookpotten er op wijst, dat deze kerels hier nacht en dag vertoefden. Van witte kleding echter geen spoor. Die hebben ze onder de weke sawahmodder geduwd. Ze leefden op deze afgelegen plek van rijst, door de bevolking geplant, terwijl de rondscharrelende karbouwen wel de vleesleveranciers geweest zullen zijn.
Ons groepje ploetert door het sawahwater. Drijfnat van boven tot onder en de klei glibbert tussen sokken en schoenzolen.
De rechterman gooit stukje voor stukje geweekte boterhammen uit z'n broekzak. Groezelige brokjes worst en slijkerig krantenpapier gaan dezelfde weg. Het zweet druipt maar. Een droge zakdoek hebben we toch niet meer. Alleen blazen we af en toe de druppels van de oogwimpers, omdat het zout erg bijt. Hoofdzaak is, dat ons geweer niet vochtig wordt.
Uit de bebossing aan de overkant van de vlakte komen tientallen vluchtelingen te voorschijn, die een heenkomen zoeken in de met rijst en alangalang begroeide vlakte. Sommige vluchten verder naar de kust, maar doffe schoten vertellen, dat ook daar geen uitweg is.
Als echter deze schoten weerklinken, duiken alle vluchtelingen weg en de reusachtige gele vlakte ligt weer verlaten onder de zengende zonnehitte. Alleen het geluid van voeten, die in water en zuigende klei plensen. Eindelijk wordt het heuveltje, brandpunt van de cirkel bereikt en doodop laten we ons op het droge neervallen. Schaduw is er echter niet, want de zon aan de hemel staat loodrecht boven ons en de veldflessen zijn leeg.
De overige Kennemers zijn in geen velden of wegen meer te zien. Wij zijn alleen met de onheilspellende vlakte.

En dan gaat zich iets voltrekken.... zo groot en indrukwekkend, dat de drie militairen dit beeld hun leven lang niet zullen vergeten. Een van ons zal onder dekking van twee anderen op de hoogte, het terrein nu verder doorzoeken. Hij vuurt een schot af in de lucht, kijkt dan schrep toe en ontdekt ergens tussen de rijst een beweging van iemand, die nog dieper wil wegkruipen. Daar op af. Er is niets te zien. Ja toch, een strootje beweegt zich en het borrelt er in. En.... een flard jutezak steekt boven water. Het is een Javaan. Handig gevonden. Onder water ademhalen door een rijsthalm. De man gaat zitten, bibberend van angst. Geen woord komt uit zijn mond, omdat hij weet, dat nu het einde komt.... Een mysterie?.... Ja voor de nieuweling, die nog nooit van republikeinse onruststokers heeft gehoord, maar niet voor Jan-soldaat-oorlogsvrijwilliger, die al gedurende bijna twee jaar het klappen van de zweep heeft leren kennen. Vóór hem staat het bewerkte product van misleiders. „Vlucht als de blanda komt, want hij dood iedereen." Dat wordt geloofd en de gevolgen zijn verbazingwekkend. In een nog veel te zachte vergelijking is de blanda in Indië volgens hen zoiets als de vos in een hoenderhok, die alle kippen louter uit moordzucht doodbijt.

Het armzalige bruine hoopje mens zit nog steeds en het vraagteken spreekt uit zijn ogen. Hoe kan het dat hij nog niet dood is? Even omhoog kijken naar die blanda. En dan komt Jan soldaat in actie. Hij legt zijn geweer over zijn schouder en beduidt de tani op te staan. Dan stelt hij hem door kalme woorden en een hand op zijn schouder gerust. Dit is geen extrimist of rover.
Zijn eeltige handen bewijzen zijn landbouwerschap. Dan begint hij te praten en de soldaat luistert. Hoe ze de wegen in en om hun dorp moesten versperren op bevel van enkele gewapende raddraaiers en hoe ze, toen de blanke soldaten vanmorgen in aantocht waren, gedwongen werden te vluchten. Als de soldaat het oude liedje weer heeft aangehoord, beveelt hij hem de anderen op te roepen, die zich nog verscholen houden en da de blanda niet schieten zal, omdat alle tani's baik (goed) zijn. Getweeën lopen ze nu verder, al schreeuwend. Daar komen twee koppen omhoog, drie en daar nog meer. Het wordt indrukwekkend. De eerst zo stille rijstvelden beginnen te golven. Het lijkt of doden uit hun graven herrijzen. Tientallen, honderd en nog meer en ze komen naderbij als de soldaat de tromp van zijn geweer in de lucht steekt. En dan loopt hij naar het heuveltje en de kudde volgt. De sneeuwbal is aan het rollen gebracht en nu wordt hij al groter.
Tussen de rijst ziet men de vluchtgangen waar de mannen, achtervolgd door een zinneloze angst, langs gekropen zijn.
De twee Kennemers op het heuveltje kijken ontroerd toe als de bevolking het heuveltje beklimt en zich, nog angstig, neerzet. Hieronder zitten natuurlijk ook raddraaiers. Toen ze hoorden dat aan tani's geen leed zou geschieden, zijn ze ook te voorschijn gekomen. Ze kunnen zich immers ook voor tani uitgeven.
Het heuveltje raakt overvol en het geheel lijkt op een uitgezwermde bijenvlucht die zich nu ergens heeft vastgeklit en gonzend afwacht wat hun nieuwe koningin heeft te vertellen. De Koningin in de persoon van Jan soldaat steekt boven alles uit en overziet het volk.
Onze monden zijn uitgedroogd en we bedenken met ernst of het drabbige sawahwater niet te drinken zal zijn. De dorstnood is tot de lippen gestegen. Dat blijkt wel uit de woorden van de eerste, die zegt: „Een beker water zou ik niet willen hebben, dat is pesterij." No. twee zegt: „Een tientje voor een glas koffie", maar Jan Soldaat komt met een practisch woord: „We hebben geen contact met de overigen. Laten we maar vast in de richting van de grote weg trekken, waar de commandant met zijn mensen van de inlichtingendienst zitten. Daar is ook wel water te krijgen en me dunkt, we hebben genoeg gedaan voor vandaag."
De stoet zet zich in beweging en in langzaam tempo trekt de eindeloze rij van ongeveer driehonderd mensen als een zwarte ader door het gele land. De kampongs, die de doorkomen, zijn overal versperd. De oude mannen en kinderen worden nu vrijgelaten en met de rest komen we na anderhalf uur bij de commandopost aan. En dan komt voor ons het heerlijkste moment van deze dag in de vorm van een aantal vers geplukte klappers, waarvan de melk in de gulzigheid over onze toch al doorweekte jasjes loopt, als we de noten aan de mond zetten. De bevolking wordt inmiddels ondervraagt door een oude veteraan van het K.N.I.L. in een kort troepenbroekje, die de landstaal èn z'n pappenheimers uitstekend kent. En dan komt het resultaat. Als één van de raddraaiers is ontmaskerd, durven er meer vrijuit te spreken en op die manier komen de schuldigen aan het licht. De overigen krijgen dan een toespraak, waarin hen nadrukelijk wordt gezegd, dat de Ned. militairen aalleen patrouilleren om het land te zuiveren van terroristen en dat degenen met een gerust geweten dus niet moeten vluchten, omdat er anders gevaar bestaat, dat ze als rampokkers worden beschouwd met de gevolgen van dien. Verder

(Vervolg op pag. 13)

Eerste hulp te velde. Een soldaat heeft een schot in zijn arm gekregen en dokter van Steinvoorde (8e regiment Stoottroepen) legt een voorlopig verband

De moeilijke soldaten

WIJ hier in Nederland hebben allemaal onze eigen opvattingen over het beleid dat door de Nederlandse regering wordt gevoerd met betrekking tot Indië. Sommigen vinden dit beleid te rechts, anderen te links, weer anderen zijn het helemaal of ten naastebij met de politieke lijn eens. Uiteraard vindt men die zeer verschillende meningen ook vertegenwoordigd onder de Nederlandse militairen in Indië en niemand mag tekort schieten in respect voor een eerlijke opvatting. Maar op het ogenblik zijn deze jongens vóór alles militair, dit wil zeggen, dat zij handelen naar de bevelen, die hun worden gegeven. Bovendien bezitten zij een sterk ontwikkelde korpsgeest; zij weten, dat zij met hun allen voor een grote taak zijn gesteld, en dat zij die tesamen naar best vermogen moeten volbrengen. Als een van hen zijn gehele plicht volbrengt komt dit ten goede aan de kameraden, maar als er één faalt geschiedt dit ten nadele van de hele troep. Herhaaldelijk is al bewezen, dat de militair in Indië —enige onvermijdelijke uitzonderingen daar gelaten — zich geheel richt naar de korpsgeest en de in hem gestelde hoge verwachtingen niet heeft beschaamd.

Links: Een zware legerauto is door een hulpbruggetje gezakt en het kost heel wat tropische zweetdruppels om zowel de auto als het bruggetje in normale toestand terug te brengen.

Onder: Opmars in een mooi, maar moeilijk terrein. Javanen zijn behulpzaam bij 't vervoer van munitie.

Er wordt ontzaglijk veel van de militair gevergd; dikwijls gebeuren er dingen, die hij niet begrijpt of waar hij het helemaal niet mee eens is. De dienst kan zeer zwaar zijn en vooral kort na de bevrijding ontbrak er heel veel aan de verzorging van de troep. Ook nu hoort men nog vele klachten, waarvan die over de sigaretten zeker niet de geringste is. Onze jongens bijten er doorheen, kankerend en critiserend dikwijls — want zo is de Nederlandse stam — maar zij doen het.

Reeds al te veel van hen zijn gevallen in dat verre land en vele anderen raakten gewond. Korte, laconieke meldingen maken het bekend en zij vormen de tragische achtergrond, waartegen heel het militaire en politieke gebeuren zich afspeelt. Onderhandelaars komen en gaan; overeenkomsten worden gesloten en na verloop van tijd moet er weer wat anders worden overeen gekomen. Het is al lang moeilijk geworden voor de gemiddelde burger in Nederland dit alles uit elkaar te houden en te doorgronden en men kan er zeker van zijn, dat onze militairen al even veel moeite hebben hun kennis en belangstelling met betrekking tot de politieke zaken op peil te houden. Maar wat maakt dat voor hen uit? Zij doen kortweg hun plicht, hoe moeilijk en gevaarlijk deze soms ook moge zijn, en daardoor verwerven zij een recht op ons aller bewondering en erkentelijkheid.

Op deze bladzijden laten wij U zien, hoe zij hun werk verrichten en dit moge bijdragen tot een beter begrip van hun prestaties.

Onder: Een brug bij Kalidjati is door de T.N.I. opgeblazen, maar slechts gebrekkig. Onze soldaten repareren de schade voorlopig, zodat de brug toch weer te gebruiken is.

Links: In looppas trekt een patrouille naar een kampong, die onderzocht moet worden. Een Indonesiër fungeert daarbij als gids voor onze mannen. Onder: De Nederlandse soldaat vat zijn plicht ernstig op, maar, als het even kan, tevens gemoedelijk. Deze soldaat, die de hitte van de tropische dag moet dragen, heeft bij het wachthouden zijn gemak ervan genomen!

plicht

Het komt voor dat de eenvoudige bevolking van kampongs vol vrees op de vlucht slaat of zich verschuilt, wanneer plotseling een troep gewapende en zonderling uitgedoste „blanda's" in hun midden verschijnt. In zulk een geval bewijst de „beachmaster" — een draagbare luidspreker — goede diensten. Een van de dorpsbewoners, die de Nederlanders kent en die door zijn dorpsgenoten wordt vertrouwd, spreekt door de beachmaster de bevolking toe en overtuigt hen, dat zij generlei vrees behoeven te koesteren.

Van een uitstekend gekozen, hoog gelegen punt bewaakt deze soldaat een belangrijke brug. Het is korporaal van de Sanden uit Oosterhout.

Onder: Een versperring van de weg wordt met hulp van de bevolking opgeruimd.

BATALJON OP JAVA

(Slot van pag. 11)

dat de versperringen moeten worden opgeruimd en dat er nieuwe dessahoofden moeten worden gekozen en nog meer.

Bijna niemand kan zich de angst voorstellen, die deze mensen hadden, toen ze hoorden dat de blanda's in aantocht waren, maar ook kan men zich de vreugde van deze arme mensen niet voorstellen bij het horen van dat alles, wat die blanda's nu hebben gezegd. Men had hun toch zulke heel andere dingen over hen verteld.

En intussen staan onze wagens klaar, waarin Jan, Piet en Klaas-Kennemer weer kampwaarts gaan. Moe maar voldaan omdat ze vandaag weer een stapje verder gekomen zijn op de weg naar hun doel.

Ergens in het Javanase binnenland, waar heuvels, dalen, mais- en rijstvelden, palmen, pisangbomen en bamboestruiken, huisjes, kali's en rotsblokken het landschap vormen, rijst het rotsmassief van de machtige Prahoe omhoog. De top heeft zich gehuld in een immer wisselende sluier van jachtende wolkenflarden.

Ergens in het onmetelijke Prahoedal heeft Moeder oernatuur met licht gebaar nog een hoogte neergeworpen. Achthonderd meter boven de zeespiegel en de top hiervan is omgeven door een krans van weelderig groen. Daarachter verscholen ligt het bivak van zestig groene pakjesdragers.

Het modderige weggetje, dat naar het dal voert, geeft met haar vele zijpaden gemakkelijk aanleiding tot verdwalen. De chauffeur van de fouragewagen kent de route echter al op z'n duimpje. Eenmaal bij het dal aangekomen is vergissen niet meer mogelijk. De wagen glijdt remmend naar beneden tot voor de grote brug, die getuigenis aflegt van het degelijke werk onzer voorouders, want de republikeinen hebben haar ondanks de vele pogingen niet kunnen vernielen.

Dwars door het dal bruist een stroopkleurige kali. Zij is tamelijk gezwollen vanwege de laatste plensbui. Nu is het droog , maar het groene landschap is als herboren. De waringin aan de rand van de hoogte drupt nog zwaar en fijne pareltjes glinsteren op de rijst, die hier groeit, De sawahs liggen als gigantische treden tegen de helling, maar de reuzen ontbreken om de trap te beklimmen en het groene paradijs binnen te gaan.

Van de brug is de juiste weg nu verder gemakkelijk te herkennen aan de vele gaten, die de republikeinen maakten, teneinde de Nederlandse opmars te vertragen. Dit punt heeft onze troepen dan ook veel hoofdbrekens gekost. Uit de twee Chinese landhuizen werden we beschoten, zegt de chauffeur en hier zochten we dekking. Een sergeant kreeg een armschot, maar toen was het ook afgelopen, want onze mortier plaatste enkele voltreffers op de beide huizen. We zien het resultaat bij het langs rijden. Het enige wat nog aan landhuizen doet denken is de verzorgde tuin met de kamperfoeliestruiken. Waar de bewoners zijn? Die werden mishandeld en daarna afgeslacht. Zesentwintig mannen en vrouwen. Het massagraf werd gevonden in een afgelegen kampong.

Dan komt het dorpje. De ingang wordt gevormd door twee fabriekjes. Een koffiebranderij en een rijstpellerij. De republikeinen hebben twee dingen achtergelaten. Een hoop verwrongen stangen en een aantal muurspreuken aan het adres van de blanda in beledigende en grove taal. Zij zijn echter alleen een domme schelderij zonder één steekhoudend woord, uitsluitend dus om maar te kunnen schelden. De Javaanse tolk aarzelt om de vuile woorden in het Nederlands uit te spreken.

Na de verbrande huizen van de Chinezen eigenaars komen de Javaanse woningen, waar de buitenpostmensen in gelegerd zijn. Buitenpost. Wat is dit eigenlijk. Het is een miiltaire eenheid, die een object krijgt toegewezen om te bewaken of een gebied om te zuiveren. Objectbewaking geschiedt meestal bij bruggen of fabrieken. Deze soort bewaking is hier echter niet meer nodig, maar het terrein is nog onrustig en dus is het patrouilleren de dagelijkse hoofdtaak. Daarnaast neemt het wachtkloppen een belangrijke plaats in. Als onze fouragewagen stil houdt en de buitenposters met hun eetblikjes komen aandragen loop ik naar het wachthokje. Een met zandzakken omgeven afdakje, waaronder soldaat Timmermans uit Den Helder het dal voor zich aftuurt. Timmermans schreef nu ongeveer twee jaar geleden stukjes in de Helderse courant over de tijd, dat hij nog voor een kazerne in Nederland wacht liep. Toen stond je met een vouw in de broek en glimmende schoenen voor de poort. De enige afwisseling was een straattafereeltje tussen twee buurvrouwen of een lonkje naar een blondine. Zaterdagmiddag ging hij dan met verlof en schreef iets over zijn ervaringen in de afgelopen week. Nu is het allemaal anders. Soms is hij zelfs te moe om een brief te schrijven, laat staan een artikel. En het is begrijpelijk. Overdag patrouille en de bivakbinnen werkjes en 's nachts wachtkloppen, waarbij je niet even kunt mijmeren, want daarvoor is het leven van je kameraden te kostbaar. Maar om 7 uur is het wachie weer gedaan. Wassen onder de ijskoude waterstraal uit de bamboepijp, happie eten en dan wordt het nog even gezellig voor de nieuwe wachtpost als hij de telkens herhaalde avondliedjes van verlangen op een guitaar hoort spelen. De guitarist zit op een krukje in het bamboehuis. Het instrument tegen z'n groene hemd. De gebruinde vingers op de snaren en een lok melkboerenhondenhaar over het voorhoofd. Om acht uur wordt de oliepit uitgeknepen en dan kan de wacht alleen nog maar luisteren naar het krekelkoor.

En de volgende morgen als het zonrood nog maar amper achter de Prahoe vandaan komt is het bivak al weer ontwaakt en met de nieuwe dag rukt de patrouille weer uit om nieuwe ondervindingen op te doen.

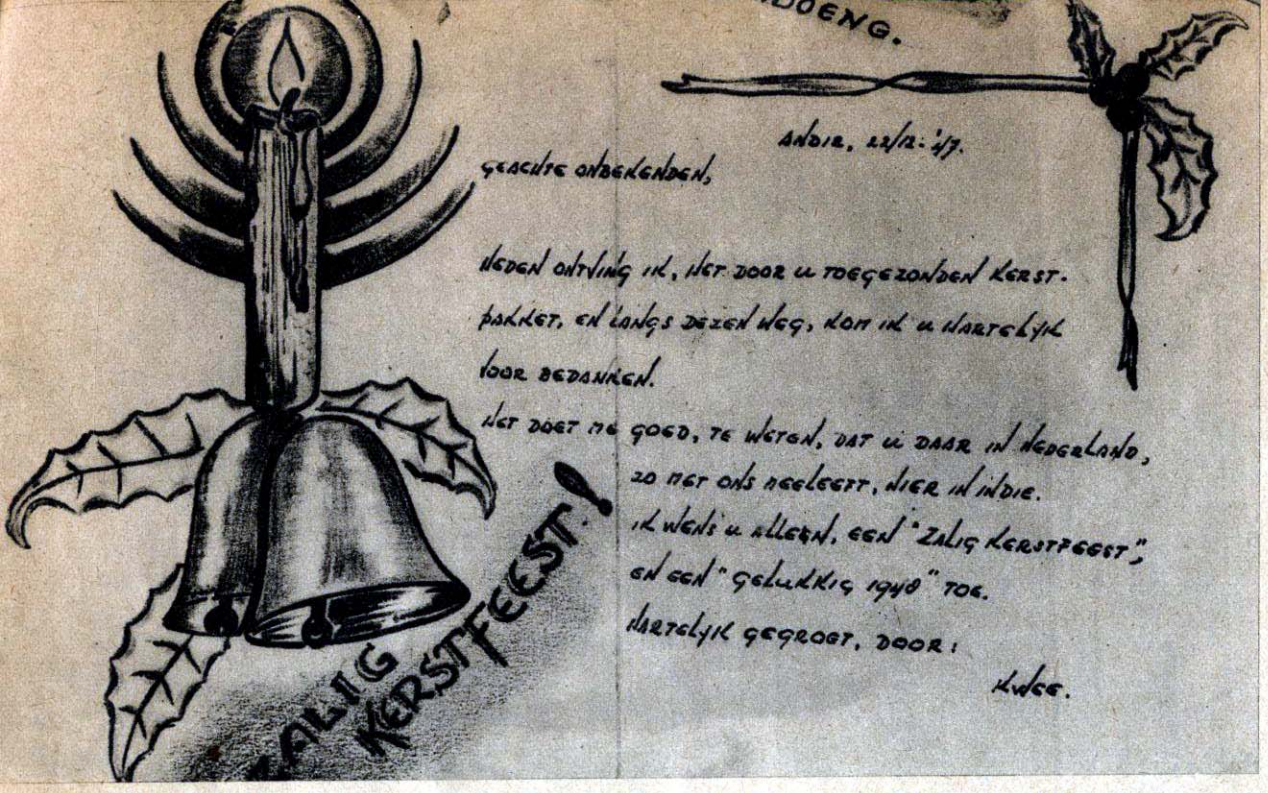

Dankbaar zijn onze jongens overzee voor wat wij hier in Nederland voor hen doen. Dit schrijven spreekt daar duidelijk van.

Sportmateriaal voor onze militairen. Ook daar is behoefte aan.
Een zending huisvlijtmateriaal van de Nederlanders in Zweden..... voor onze jongens in de Oost.

N.I.W.I.N.:

UW jongen is in Indië!
Waarschijnlijk is hij gewoon soldaat, mogelijk korporaal, maar misschien ook luitenant of kapitein. Misschien is Uw jongen ondergebracht in een van Batavia's luxe hotels; ook kan hij een vooruitgeschoven post betrokken hebben, ver de rimboe in.
Maar wat hij ook is of waar hij ook is, op Java of Sumatra, op Celebes of Makassar, op Soemba, Timor, Ambon of Biliton, Uw jongen is in Indië en doet zijn plicht.
Maar als hij 's avonds, moe na de volbrachte taak, in zijn klamboe ligt, zullen zijn gedachten afdwalen naar huis, zijn vrienden en kennissen, naar Nederland waar het winter moet zijn en guur en koud. Hij zal denken aan hen, die achter bleven, maar.... die hem niet vergeten. Geen twee maanden geleden nog is het, dat Uw jongen een Kerstpakket ontving, een pakket, dat hij vol vreugde tegemoet zag, niet alleen om de welkome inhoud, doch vooral om het gebaar, het grootse gebaar van een volk, dat zijn jongens niet vergeet. Dat Kerstpakket symboliseerde als het ware alle goede werk ,dat hier, in ons land, voor de militairen, die in de Oost hun plicht vervullen, gedaan werd en nog steeds gedaan wordt.
Ieder voor zich doet wat voor de jongens in Indië, maar ook het Nederlandse volk als één geheel. Daar zijn de jeugdorganisaties, de Band Nederland-Indië, het Katholiek Thuisfront, het Nederlandse Rode Kruis, werknemersorganisaties, het Protestants Interkerkelijk Thuisfront, Nederland Helpt Indië, de Unie van Vrouwelijke Vrijwilligers en het Nederlandse Vrouwencomité. Verenigingen, die grote acties op touw zetten. Al deze organisaties echter werken samen in de NIWIN, de **Nederlandse Inspanning Welzijnsverzorging Indië**.
De NIWIN heeft in de eerste plaats tot taak coördinerend te werken tussen de verschillende organisaties, die al bestonden en die in het bestuur van de NIWIN dan ook vertegenwoordigd zijn.
N.I.W.I.N., het zijn slechts vijf letters, maar letters, die onnoemelijk veel zijn gaan betekenen voor onze jongens.
De tweede taak van de NIWIN is even belangrijk. Het is de opgave om volkomen Nederlandse acties te organiseren, waaraan ons gehele volk, zonder uitzonderingen, kan meedoen. Haar naar buiten tredende taak is te zorgen voor alle militairen en alle burgers, die onder soortgelijke omstandigheden in Indië leven. En de NIWIN heeft gezorgd en zorgt nog voor Uw jongen, waar hij ook is. Zo gaan er films naar Indië, goede hoofdfilms, er gaat elke week een „ingeblikt" radioprogramma, dat in Nederland werd opgenomen, naar Indië — een gevarieerd programma van muziek en hoorspelen, bonte avonden en voordrachten, dat wordt uitgezonden in het programma voor de Nederlandse Strijdkrachten te Batavia. De NIWIN droeg ook fl. 80.000,— bij voor de verbetering van de radio-installatie in Indië. Er gaan twee en dertig cantinewagens naar onze jongens over zee, er worden groeten uitgezonden, er worden grootscheepse acties op touw gezet voor de inzameling van sportmateriaal, zoals voetballen, ping-pongballetjes, tennisrackets, hockeysticks en nog veel meer. Dat alles doet de NIWIN.
Nog veel meer doet de NIWIN.
Ze verzond duizend dozen met kerstboomversierselen, genoeg om drieduizend tjemarabomen, die zoveel op onze kerstbomen lijken, op te sieren. De kerstpakkettenactie werd een groot succes, geen

Hieronder: De clown, sneltekenaar en accordeonist Nicholls bij onze jongens in de voorposten.

ZORG VOOR ONZE JONGENS

der militairen ontving het te laat. En dat wil wat zeggen, want de afstanden in de archipel zijn enorm groot en de moeilijkheden om deze afstanden te overbruggen legio.
De NIWIN zorgde voor hospitaalinstallaties, bestaande uit een radio, pick-up, versterker, microfoon, vijf grote luidsprekers en een groot aantal kussen-luidsprekers. Door deze actie, die ook wel de mevrouw Spoor-actie genoemd wordt, wordt Uw jongen als hij gewond of ziek wordt, God behoede hem daarvoor, in staat gesteld te luisteren naar de programma's, die hem verbinden met thuis, met zijn geliefde vaderland.
En dan zijn er de artisten, die door de NIWIN worden uitgezonden. Zij trekken door het land van de palmen en bergen, zij geven hun voorstellingen in steden en in de voorposten; soms in een zaal, maar vaker in de open lucht, op een eenvoudig podium, dat door de militairen uit wat planken en balken werd opgebouwd. En rond dat podium staan ze dan, onze mannen en jongens, ze luisteren in ademloze stilte naar het ontroerende vioolspel van een Willem Noske of naar de grappen van een Nicholls. En de fronttroepjes artisten trekken verder de rimboe in, om een uurtje bij Uw jongens te zijn om hen een uurtje ontspanning te bezorgen.
En later zenden onze militairen hun brieven naar Nederland, enthousiast en vol dankbaarheid.
In Nederland zijn 450 NIWIN-comité's druk doende om dit alles mogelijk te maken en onze landgenoten in het buitenland al evenzeer. Ook die Nederlanders in Amerika, in Zuid-Afrika en Tsjecho Slowakijë, in Sidney, Helsinki, Rome en Santiago de Chile, in Johannesburg en Washington, ook deze Nederlanders leven mee met de jongens over zee.
Met recht kan men dus zeggen: Nationale Inspanning. En dat Nationale is het wat Uw jongen, wat onze jongens, de kracht geeft en de moed om verder te gaan. Zij zullen, met onze steun, hun taak tot een goed einde brengen.

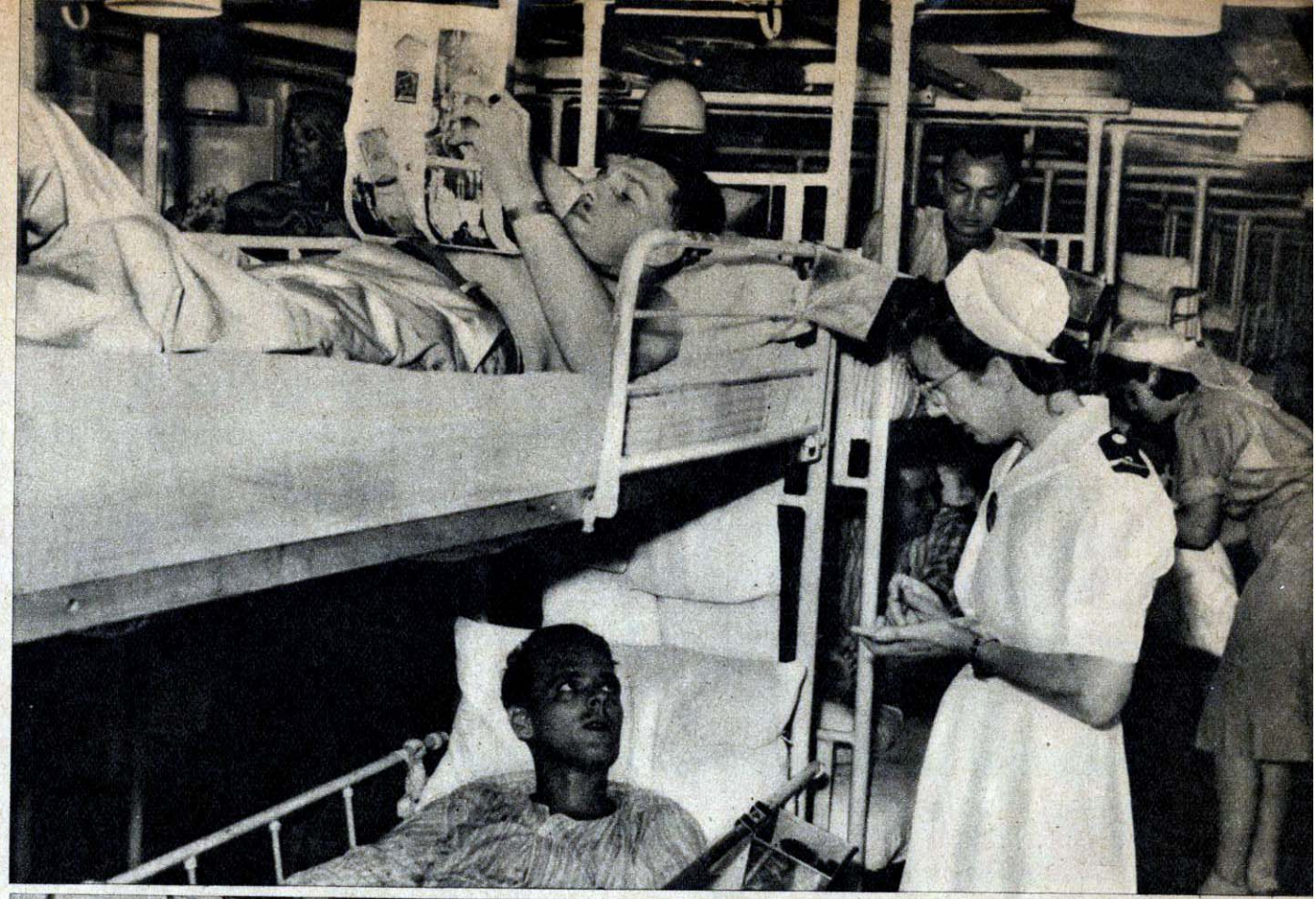

Rechtsboven: Ook voor lectuur zorgt de NIWIN en met dankbaarheid wordt deze lectuur door de gewonden gelezen.
Rechts: Daar staan ze, cantinewagens, die een koele dronk zullen gaan brengen naar onze jongens, waar ze ook zijn in Indië.
Hieronder: Een kunstenaar, die onze jongens met trots hun wapenbroeder noemen: Willem Noske. Hij speelde in de voorposten, in de open lucht.

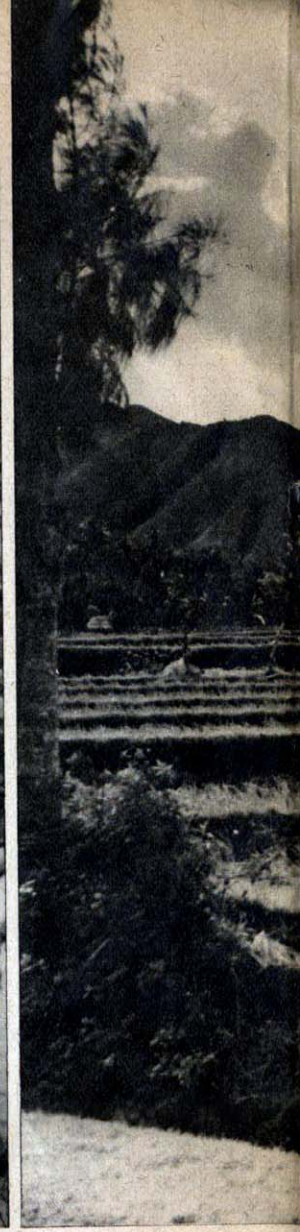

Als treden van een trap voor reuzen, liggen de natte kleine sawahs tegen de hellingen der bergen, vol grillige, nooit vermoeiende schoonheid.

De schoonheid van

Legende omzweeft alle deze toppen en zingt alle flanken af. Vuurgeheim schuilt of school in aller schoot en het epos hunner antieke oeruitbarstingen ruist breed op de nachtwind door hun wouden. Maar de dagen in het zachte steeds gedempte licht der regenmoesson, die de buien uitzendt en voortstuwt, toveren een lieflijkheid over deze natuur, die verschilt van haar grootsheid. Trots het reuzige en titaneske der bergen, zijn de verschieten en velden en bossen en hun weerspiegeling in rivieren een lieflijkheid, die de idyle nadert. Het is of hier steeds een fluit zingt met de legende mee."

Uit Louis Couperus' reisverhaal „Oostwaarts"

Als van een godin is de gracielijke gestalte van deze jonge Balinese vrouw, die met haar offerschaal naar de tempel gaat.

In de schaduw van een grote boom staat een eenvoudige hut aan de oever van een zilveren zee, die zacht zingt in een wijde baai.

„Van zon verzadigd en van geuren zwaar
ligt in de zeeën van den evenaar
het land van Indië als een rijk van rust
en ademlooze stilte"

Jan Prins

Langs de vruchtbare hellingen der vulkanen drijven de witte wolken der westmoesoen in het zachte licht der zon.

n het Indische landschap

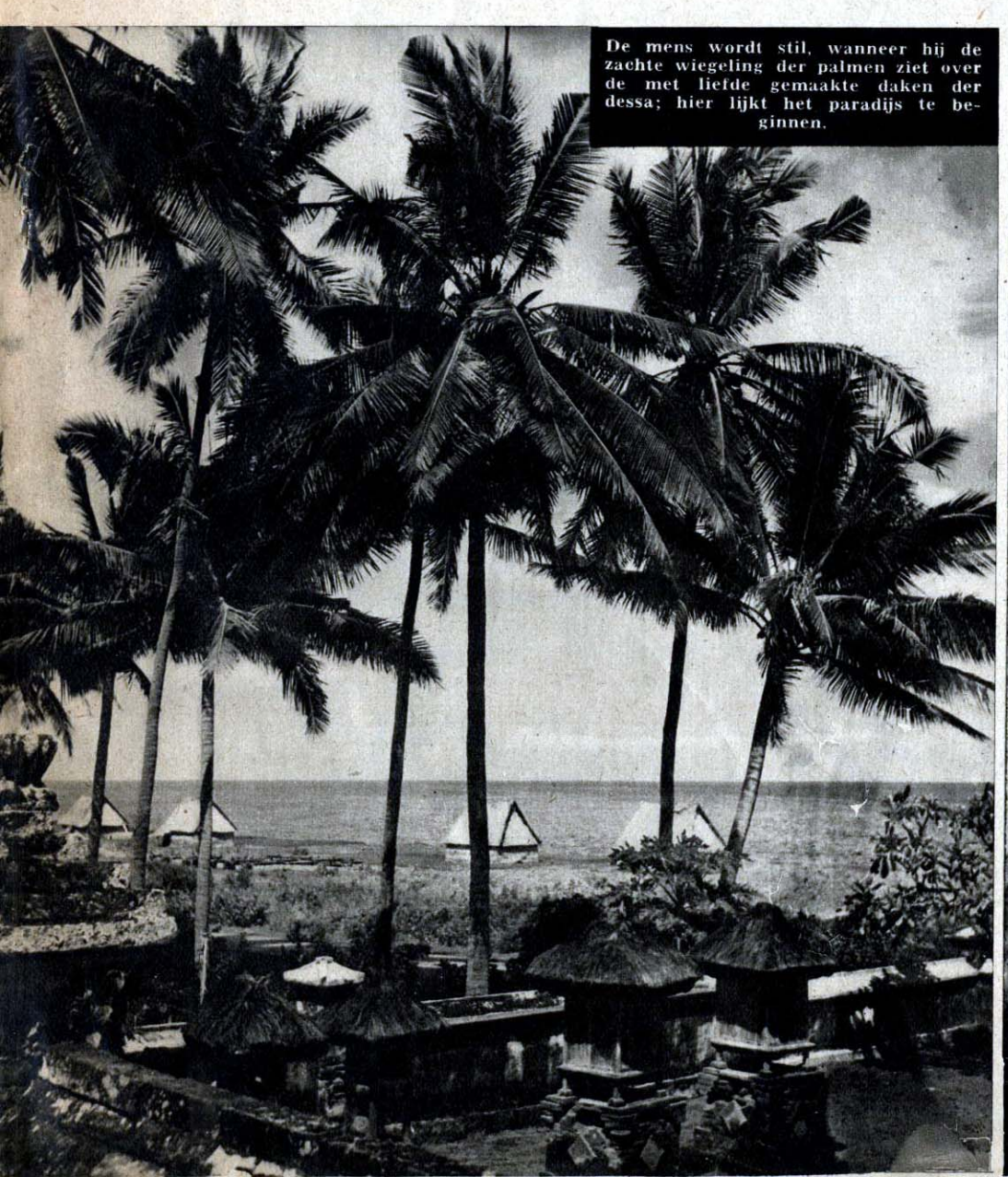

De mens wordt stil, wanneer hij de zachte wiegeling der palmen ziet over de met liefde gemaakte daken der dessa; hier lijkt het paradijs te beginnen.

Over de vlakte, waar in de vruchtbare sawahs de rijst in weelde wast, hangt de vrede van de harmonie tussen mens en natuur.

HALLO, HIER „CONTACT MET HUIS"!

De omroeper Jaap van Meekeren van Radio Batavia kondigt de spreker aan.

EEN grote gebeurtenis is het voor de militairen in Indië, wanneer zij door middel van „Contact met Huis" te Batavia per radio een korte groet kunnen uitspreken tot hun dierbaren in het vaderland.
Onze fotoverslaggever heeft tijdens zulk een uitzending van groeten om het hoekje mogen kijken en hij laat U hier zien, hoe het bij zulk een uitzending van groeten toegaat. Voor deze jonge mannen, die in de meeste gevallen voor het eerst van hun leven „in de aether zijn", brengt zulk een radio-groet heel wat opwinding met zich mee. Weliswaar heeft iedereen een briefje voor zich, waarop hij de tekst van zijn toespraakje heeft geschreven en kent hij bovendien deze tekst langzamerhand wel van buiten, maar toch is de uitzending een avontuur. Hoe zal de boodschap worden ontvangen en wie zullen zitten te luisteren?
De jongens kunnen er zeker van zijn, dat velen in Nederland naar hun eenvoudige, maar hartelijke woorden zitten te luisteren en allen zijn dankbaar, dat het unieke verbindingsmiddel van de radio ter beschikking staat.

Links: Voor de uitzending begint heerst er 'n zenuwachtige stemming. Alle deelnemers lezen voor het laatst de boodschap door, die zij willen uitspreken. Rechtsonder: Henk Verlaag, chauffeur bij de 14e comp. A.A.T. te Batavia bij de microfoon.

Hieronder: Korporaal Wynands uit den Haag leest zijn brief voor.

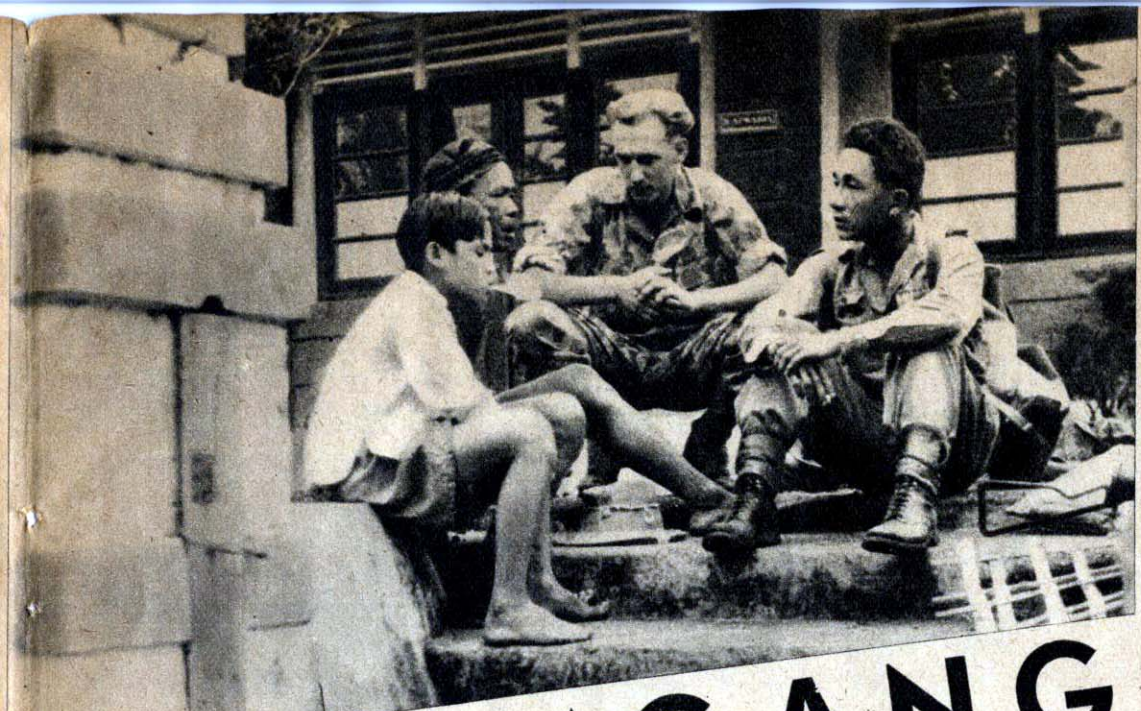

OMGANG met de BEVOLKING

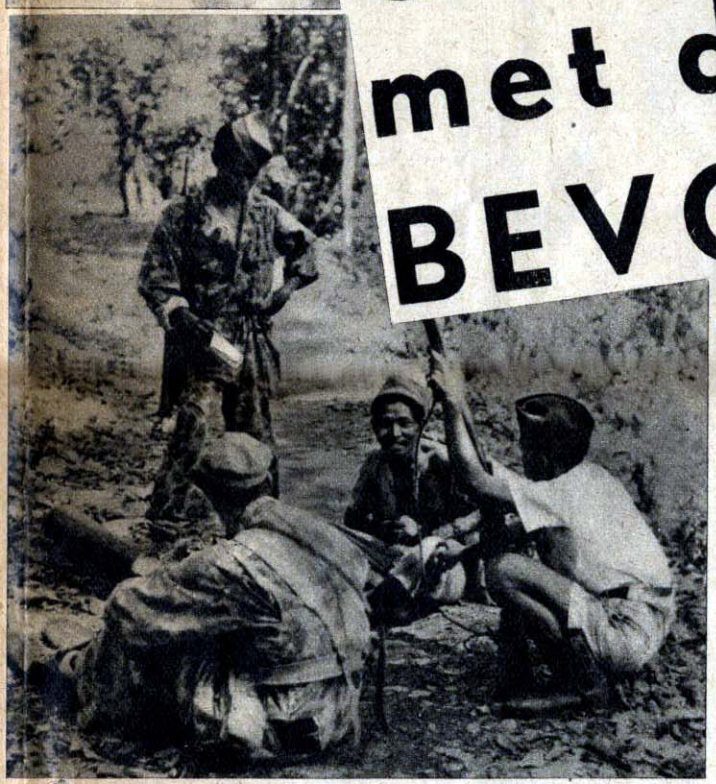

Wij weten het al: de houding van de bevolking ten opzichte van de Nederlanders is verschillend. Zij varieert van vrees en wantrouwen tot toenadering en verbroedering. Even zeker is echter, dat de verhoudng steeds beter wordt, vooral dank zij het gedrag van onze mannen. De bevolkng weet nu langzamerhand wel, dat zij niet komen om te moorden, te plunderen of te onderdrukken.
Op deze pagina geven wij enige foto's, die de omgang van de Nederlanders met de bevolking treffend illustreren.

Boven: Een dubbelpost in gemoedelijk gesprek met twee Indonesiërs. Een van de mannen laat zelfs zijn geweer door een Indonesiër bekijken. Natuurlijk is het tegen de voorschriften, dat een soldaat zijn geweer in handen geeft van een burger, maar het geval is toch wel kenschetsend voor de vriendschappelijkheid der verhouding. Onder: Een van onze mannen heeft een zieke Indonesiër langs de weg gevonden. Als een barmhartige Samaritaan neemt hij hem met zich mee naar de stad, waar hij verpleegd zal worden.

Linksboven: Korporaal Klaassen van het K.N.I.L. in gesprek met een tweetal Javanen. Hij heeft blijkbaar de hurk-gewoonte van de bevolking overgenomen! Rechtsboven: Soldaat Gerrit van Zon uit Leende wil op de passar van Gombong een stuk of wat bananen kopen; die zijn daar gemakkelijker te krijgen dan in Brabant, weet U? Als een echte Nederlander probeert hij echter eerst of hij ze niet wat goedkoper kan krijgen..... Rechts: Terwijl een Nederlandse patrouille door het terrein trekt, ploegt de boer rustig voort. Hieronder: Uitdeling van textiel en sigaretten aan de bevolking. Hier ziet men de militairen Vos uit Musselkanaal en v. d. Kooi uit Nijenga bezig met dit mooie werk.

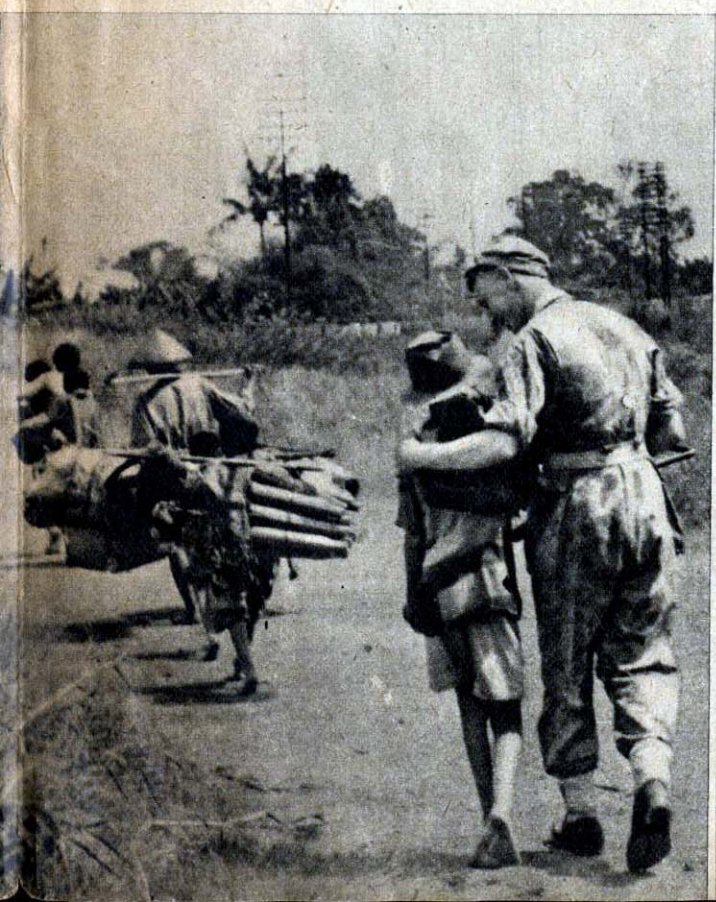

Het gamelanorkest zet zijn enerverende muziek in.

DANS OP BALI

Hieronder: Ajoeaks leiden de Barongdans in.

Onder: Rangda, de vertegenwoordigster van het kwaad betreedt brullend het strijdperk met vlaggen aan weerszijden en de pajong boven het hoofd.

Het schijngevecht van Barong en Rangda.

Rechts boven: Barong, die het goede vertegenwoordigt verschijnt ten tonele.

OP Bali, evenals in vele andere streken in de wereld, neemt het kerkhof een bijzondere plaats in. De dodencultus op Bali is zeer merkwaardig. Het kerkhof is de plaats voor magische activiteit, waar het stoffelijk overschot tot het tijdstip der lijkverbranding blijft begraven. Hier ook worden de heksenmaskers tentoongesteld om met magische krachten te worden geladen en de grote heksendrama's gespeeld, waarvan de Barong of triodans er één is. Deze dans wordt opgevoerd voor de tempel, „Poera Dalem", die aan Doerga, de godin des doods, is gewijd. De Poera Dalem is steeds gebouwd op de plaats in de dessa, welke het verst verwijderd is van de Goennoeng Agoeng, de laagste vulkaan op Bali, die in het godsdienstig leven van de Balinezen zo'n grote rol speelt.

Barong, het symbool van het goede, is de belangrijkste figuur in dit drama. Iedere dessa op Bali heeft zijn eigen Barong; dit is in de begrippen van de Balinezen een wild dier, zoals een tijger, beer, olifant of leeuw. Ook wordt hiervoor wel een niet te beschrijven dier voorgesteld, „keteh" genaamd. De Barong is gemaakt van bamboe en doek, het gesneden masker versierd met vergulde karbouwenhuid. Dit masker wordt door twee mannen, die er geheel onder schuil gaan, gedragen.

De grote tegenspeelster van „Barong" is de heks „Rangda", als de typische vertegenwoordigster van het kwade. Lange nagels en een afschrikwekkend masker hebben haar tot een figuur gemaakt waarvoor de Balinees het grootste respect, of beter gezegd angst, heeft. Deze figuur wordt door één man vertolkt. Ook treedt wel meer dan één Rangda tegelijk op. Na een inleiding door Ajoeaks, die getooid zijn met glimlachende maskers, waarmee zij tijdens hun dans de meest zonderlinge suggesties wekken, verschijnen de Barong en de Rangda ten tonele, die elkaar in een schijngevecht bekampen. Bij de enerverende muziek van de gamelan geraken alle figuren in een extase, die soms tot een volledige trancetoestand leidt, waarbij het ook meermalen voorkomt, dat dansers van het toneel gedragen moeten worden. Hun plaatsen worden dan onmiddellijk door anderen ingenomen.

Als tegen het einde van de dans, de Barong, het goede, van Rangda, het kwade, dreigt te verliezen, treden plotseling de krisdansers naar voren. Bitterlijk onbewogen hebben zij soms meer dan een uur zitten kijken, gekleed in een enkele lendedoek, waarin op de rug de kris gestoken is. Dan, plotseling, als door een veer bewogen, springen zij op en gaan met hun krissen in een schijngevecht Rangda te lijf om Barong te helpen. Als dit gevecht met de verdrijving van Rangda geëindigd is, gebeurt het ontzettende. De door de magische krachten bezeten krisdansers slaan namelijk allen de hand aan zichzelf. Met grote kracht, zodat het lemmet doorbuigt, drukken zij zichzelf de kris op de borst. Zij verwonden zich echter niet. Het vreemde gebrul, dat zij uitstoten, bewijst, dat zij volkomen in trance zijn, een toestand, die de Balinezen niet vreemd is. Om ongelukken te voorkomen moet de kris hun echter vaak uit de handen gerukt worden. De hulp van de pemangkoe (onderpriester) is vereist om hen weer tot zichzelf te doen komen. Sidderend over hun gehele lichaam worden de krisdansers bij de Barong gebracht om zijn baard te strelen, want de Barong is in staat hen weer geheel tot rust te brengen. Zo eindigt dan een der meest vreemdsoortige dansen der Balinezen.

Links boven: Een krisdanser, volkomen in trance, slaat de hand aan zichzelf. Met grote kracht drukt hij de punt van de kris op zijn hart echter zonder zich te verwonden.

Rechts boven: Uiterlijk onbewogen, springen de krisdansers op en gaan onder het uitstoten van vreemde klanken Rangda te lijf.

Links onder: Met geweld moeten de onwilligen ontwapend worden.

Rechts onder: Nadat de hulppriester de trance verbrak, staan de krisdansers sidderend over het gehele lichaam klaar om ontwapend te worden. (Zie omgebogen kris door hard drukken in handen van krisdanser links voor. Zie ook de schaduw op de grond van de andere kris.)

Speelmoment tijdens de voetbalwedstrijd tussen de 14e Comp. A.A.T. uit Batavia en de 7 Dec. div. te Kalapa Noengal te Buitenzorg. Het A.A.T.-doel wordt bedreigd.

Rusten: even het waterblik en de kroes.....

Boven: .....en de zwetende voetballers kunnen hun opfrissertje krijgen. Onder: Het publiek. (Tribunes moet men er bij denken).

VOETBAL, ook daar!

Als een Nederlandse jongeman uittrekt naar een ver en tropisch land, neemt hij zijn voetbalhart mee en ondanks de hitte loopt hij even hard de bal achterna als in het vaderland, al zal hij het niet zo lang aan één stuk volhouden.

De actie om meer voetballen naar Indië te sturen is onze jongens uit het hart gegrepen. Elke bal, die de Archipel bereikt, is een stimulans voor het goede moreel.

Niet alleen beoefenen de militairen zelf met hartstocht de voetbalsport, maar ook wordt met grote belangstelling het verloop van zaken in de Nederlandse voetbalwereld gevolgd. U kunt er zeker van zijn, dat men in Salatiga en in Soekaboemi even precies op de hoogte is met de kansen in de competitie van de K.N.V.B. als in Den Haag of Groningen. Het is dan ook een uitstekend ding, dat vele voetbalclubs in ons land hun in Indië verblijvende leden op de hoogte houden van het wel en wee van hun verenigingen.

En al kan er voor de militairen in Indië geen sprake zijn van zulk een regelmatige competitie als in Nederland, toch geven zij zich ook daar met hart en ziel aan hun geliefde sport over.

Over het algemeen moet men zich niet te veel voorstellen van de „wedstrijden", die onze jongens in Indië spelen en ook niet van de terreinen, de accomodatie van de velden, de kleding, de voetbalschoenen, het aantal toeschouwers enzovoort. Over het algemeen zijn het gemoedelijke partijtjes, die worden gespeeld, maar de sportvreugde is er niet minder om.

Wij ontvingen wat sportkieken uit Indië, maar opzettelijk hebben wij een kleine serie uitgezocht, waarbij het primtief gezellig en kameraadschappelijk toegaat. Eigenlijk is dit een verademing, wanneer men denkt aan de serieuze en vaak groots opgezette voetbalgevechten, die in ons land van week tot week worden geleverd.

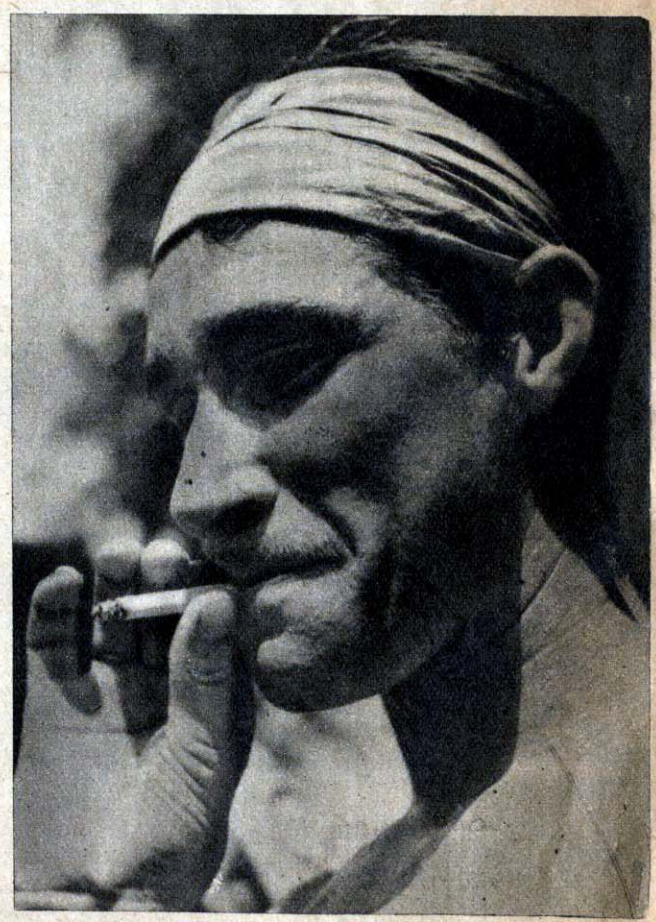

Rechts: Een goed sportsman rookt niet en zeer zeker niet tijdens de pauze; maar, ja zij doen het hier uitsluitend voor hun plezier en niet voor de punten.

Is 't goed?

Onze soldaten keuren de artiesten

„Het was een verademing, een lichtpunt in de duisternis van de demoraliserende verveling, een paar uur waarin je je weer mens voelde en begreep, dat er toch ook nog andere dingen op de wereld waren dan....” Dit is een zinsnede uit een brief van een soldaat in Indië, een brief die handelt over het optreden van een artiestengezelschap voor de troep en uit deze eenvoudige regels blijkt wel, hoe noodzakelijk dergelijke ontspanning voor „onze jongens overzee” is.

Er zijn twee Nederlandse instanties die in het bijzonder voor de welzijns-verzorging van de Nederlandse soldaten in Indië op de bres staan, dat is de NIWIN en de onderafdeling daarvan, de NIWA (Nederlands-Indische Welfare Artiesten).

De taak van de NIWA is het uitzenden van artiesten, die hun kunst met kleine of grote K. aan de militairen en burgers in Indië brengen.

De artiesten die daar heen gaan, zijn allen mensen, die weten hoezeer de behoefte aan goede kunst en ontspanning gevoeld wordt. Zij gaan dus niet alleen „spelen” en „geld verdienen”. Neen, zij gaan met een warm hart als dragers van de Hollandse gedachte van saamhorigheid en medeleven met allen in Indië, zij gaan met idealisme en enthousiasme. Zij weten, dat zij daar niet het comfort zullen vinden, dat Indië vroeger bood en dat de NIWIN zowel als de jongens in Indië hun zo graag zouden bieden, maar niets weerhoudt hen om dit zo dankbare werk op zich te nemen.

Een van de „baanbrekers” naar Indië was de toneelgroep „Comedia”, die helaas maar een maand kon blijven in verband met verbintenissen in Holland.

Ook de tournée van Willem Noske, de bekende violist werd een enorm succes.

Het heeft weinig zin de namen van al die artiesten te vermelden, die reeds naar Indië gingen. Laat ons een regel overnemen uit een brief, die een van hen schreef: **„....en hier zitten we dan, op de buitenposten. Wij zijn vandaag hier aangekomen uit Tjiandoer, waar we drie dagen waren en vandaar hierheen gedirigeerd werden. En we werken. Fantastisch!”**

Wie kan nu beter bepalen, wat de mannen daar in het verre Indië aan ontspanning behoeven, dan hun kameraden, die nog in het vaderland vertoeven? Van deze gedachte uitgaande heeft de NIWA „artiesten-examens” ingesteld, d.w.z. de artiesten, die voor eventuele uitzending naar Indië in aanmerking komen, moeten eerst voor een goed gevulde zaal soldaten proefwerken. De mannen (of de vrouwen, want ook onze Marva's zitten vaak in de „examen-commissie”) krijgen een stembiljet, waarop zij door middel van cijfers hun waardering voor elk onderdeel van het programma tot uitdrukking kunnen brengen. De officiele auditiecommissie, waarin verschillende geestelijke stromingen uit ons volk vertegenwoordigd zijn, houdt uiteraard met die cijferlijsten terdege rekening.

Wij zijn eens op bezoek gegaan bij zo'n examen en wij hebben wel kunnen vaststellen, dat het van beide kanten ernst is. Aan de ene kant van het voetlicht, bij de artiesten, heerste een spanning als gold het een belangrijke première en aan de andere kant, in de zaal, was men zich al evenzeer van de „ernst van het ogenblik” bewust. Laaiend enthousiast zijn ze, als er iets op het toneel gebeurt, dat hen bevalt, maar daarentegen steken zij hun afkeuring allerminst onder stoelen of banken, als iets minder hun instemming heeft. Dat kan misschien wel 'ns pijnlijk zijn, maar in dit geval mag men geen medelijden hebben, want „....als wij nu halfbakken gaan beoordelen, zitten de jongens in Indië straks met de narigheid!”

Artiesten doen examen en soldaten stellen de cijferlijsten vast. Het klinkt misschien ietwat vreemd, maar noodzakelijk is het.

Niet alleen onze soldaten geven advies, maar ook onze matrozen weten, hoe men artiesten die naar Indië willen, moet beoordelen en vanzelfsprekend zijn dan ook de Marva's met hun speciale vrouwelijke critiek van de partij.

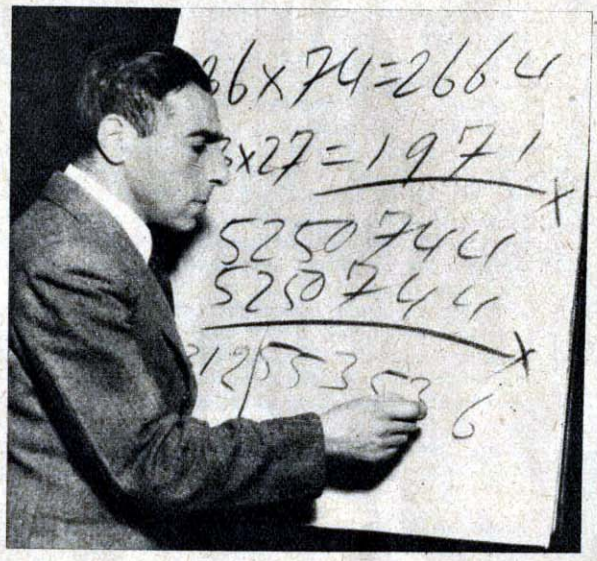

Een der voor de soldaten-beoordelaars proefwerkende artiesten was een Hollands „rekenwonder” en hij ontketende een laaiend enthousiasme.

In de pauze werden de koppen bij elkaar gestoken en weegt men, alvorens een cijfer te geven, het voor en tegen van een bepaald onderdeel van het programma nog eens duchtig af.

Hieronder: Enkele leden van de officiele auditie-commissie, die, na het proefwerken ,de cijferlijsten doorkijken.

Een Nederlander brengt hulp aan een uitgeteerde Indonesiër.

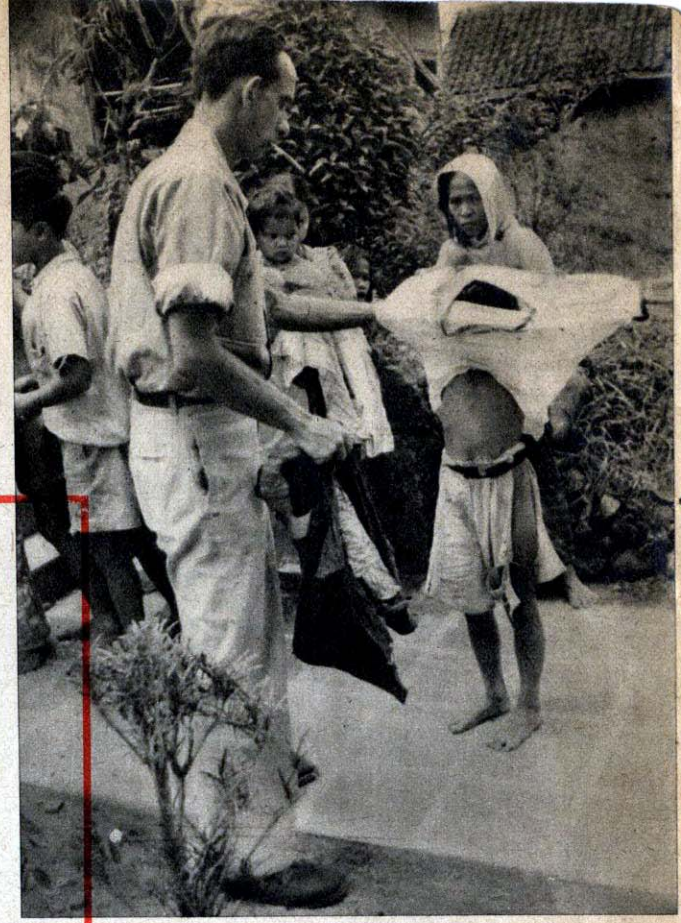

„De naakten kleden" is een deugd, die door het Rode Kruis op grote schaal wordt beoefend. Een schitterend werk, dat hoog nodig is.

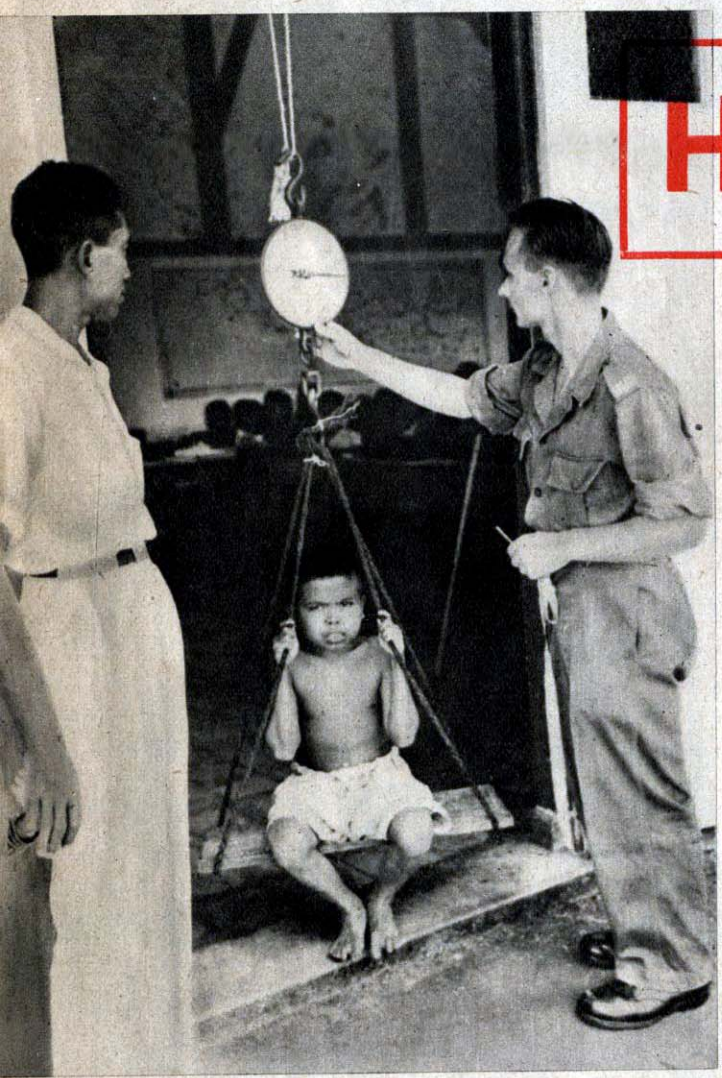

Het Rode Kruis in actie

Het Rode Kruis in Indië is niet de organisatie, die het meest naar buiten schittert. Slechts zelden vindt men ervan in de kranten melding gemaakt en het gebeurt niet dikwijls, dat iemand, die tot deze organisatie behoort, op de voorgrond treedt.
Daarom geeft het pas hier vast te stellen, dat het Rode Kruis in Indië zich ontzaglijk verdienstelijk heeft gemaakt. Eigenlijk begon deze organisatie haar werk al nog voordat één Nederlandse militaire eenheid na de bevrijding de bodem van Indië had betreden. Zodra de Japanners hadden gecapituleerd werd het Rode Kruis-werk aangepakt. De nood was zo hoog als wij ons in Nederlnad niet kunnen voorstellen en daarom was het dat vastberaden mannen en vrouwen direct aanpakten, ook al beschikten zij practisch gesproken slechts over de meest noodzakelijke hulpmiddelen. Slechts heel geleidelijk is in de uitrusting, de organisatie en de personeelsbezetting verbetering ingetreden; enorme moeilijkheden moesten worden overwonnen, maar het doel was de grootst mogelijke inspanning en opoffering waard. Als wij denken aan de ellende van de bevrijde kampbewoners, aan de evacué's, aan de noodlijdende bevolking dan mag thans worden geconstateerd, dat reeds in de eerste maanden na de capitulatie van de Jap door het Rode Kruis schier bovenmenselijk werk is verricht.
En thans werkt dit Rode Kruis als een soepele, goed geoutilleerde instelling. Nóg kan zij niet in elke nood voorzien, nóg blijft er heel veel te doen, maar in elk geval beschikt men op het ogenblik over vele mensen en hulpmiddelen.
Onze militairen zowel als de burgerbevolking ondervinden thans dagelijks de waarde van het Rode Kruis. Deze organisatie is bezig de grondslag te leggen voor een herstel van de volksgezondheid in Indië, waarop de Nederlanders steeds en terecht trots zijn geweest.
Op deze pagina's laten wij U het een en ander zien van het werk, dat in het belang van de gezondheid van militairen en burgers wordt gedaan.
Aan deze prachtige organisatie van het Rode Kruis zijn de medische en hygiënische belangen van onze mensen in Indië ten volle toevertrouwd.

Links: Kapitein dr. Cordesius uit Den Haag heeft met zijn helpers te Bringgin (bij Salatiga) een polikliniek geopend, waar de schoolgaande jeugd aan een grondig medisch onderzoek wordt onderworpen. Korporaal Demmers uit Voorburg controleert hier het gewicht van een kleine bruine broeder. Wij hebben zo het idee, dat in dit geval het resultaat bevredigend zal zijn. Linksonder: Het werk, dat Mevr. Spoor, de echtgenote van de legercommandant voor onze gewonde militairen doet, is overbekend. Toch stellen wij er prijs op hier een foto van haar te geven, genomen tijdens een bezoek aan een militair hospitaal.
Rechtsonder: Ook voor andere dan zuiver medische kwesties vindt de militair hulp in woord en daad bij het Rode Kruis. Hier ziet U een soldaat in vertrouwelijk gesprek met iemand van het Rode Kruis in de Koningin Wilhelmina Club te Batavia. „Uw geheim is veilig" staat aan de wand te lezen.

Boven: Er is geschoten en enige mannen zijn gewond. Met voorbeeldige spoed en deskundigheid wordt de eerste hulp verleend en in de kortst mogelijke tijd bevinden de getroffenen zich in het veldhospitaal. Onder: In de streken, waar de bevolking honger lijdt, is het Rode Kruis ter plaatse om gratis voedsel uit te reiken. De mensen zien er slecht en verwaarloosd uit.

BETJAKS

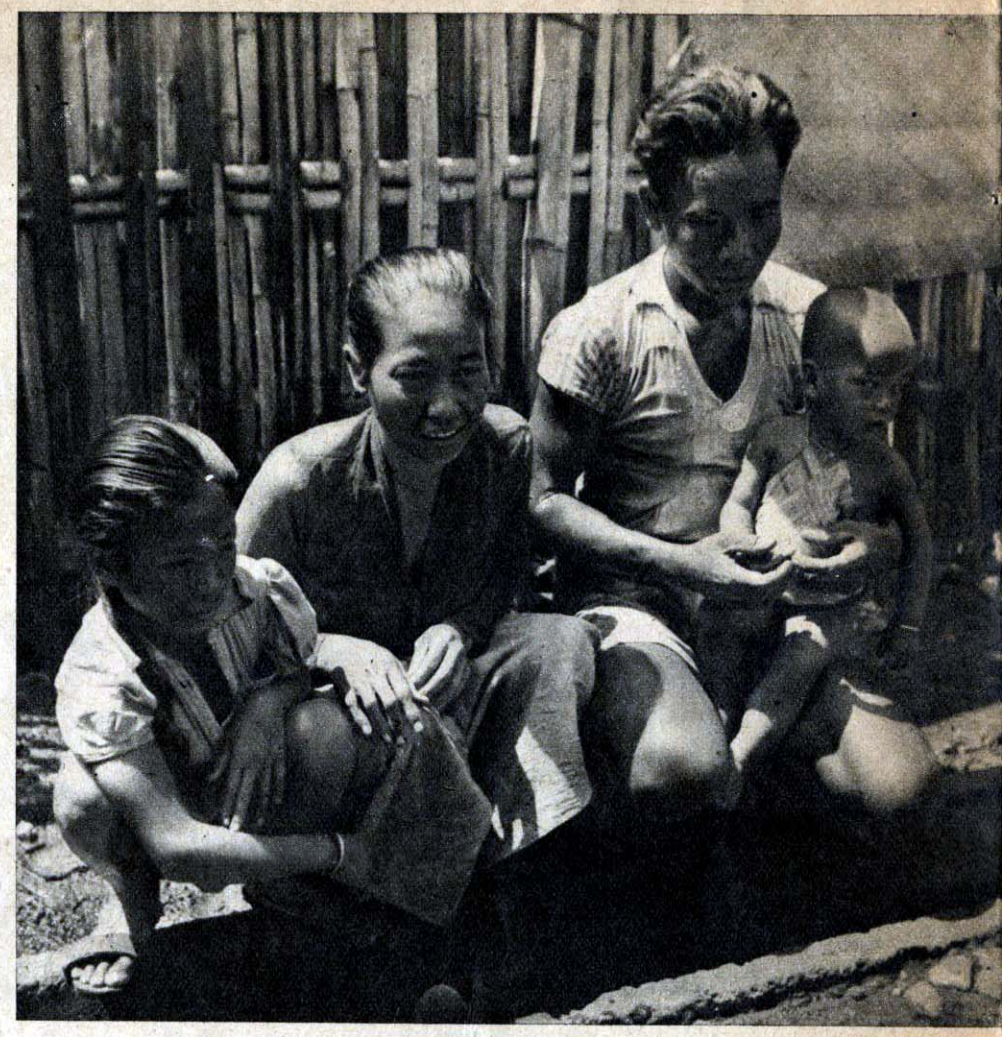

HET verkeer in de hoofdstad Batavia is zeer druk, want de grote afstanden maken het spoedig noodzakelijk een vervoermiddel te gebruiken. In deze stad, die ongeveer een half millioen inwoners telt, is hoogbouw zo goed als niet toegepast en om de meeste huizen bevinden zich ruime tuinen. Geen wonder, dat de afstanden hier groot zijn. Voldoende verkeersmiddelen ontbreken echter. Er bestaat in Batavia dan ook een verkeersprobleem, dat ernstige vormen heeft aangenomen en dringend oplossing behoeft. Enerzijds tracht men door import van auto's voor instellingen en zaken enigszins in het grote tekort te voorzien, anderzijds heeft zich reeds voor de oorlog een bedrijf ontwikkeld, dat in deze na-oorlogse periode voor velen van groot belang is, namelijk het betjakbedrijf. Een betjak is het best te vergelijken met een driewielige bestelfiets, waarbij de bak vervangen is door een min of meer comfortabele zitplaats voor twee personen. Ongeveer 5000 betjaks rijden er nu in Batavia rond, ten dienste van moeders die hun kinderen naar school brengen, werkers die naar kantoor en huisvrouwen die naar de passar (markt) gaan. Men moet zich nu eenmaal verplaatsen en bij de huidige schaarste aan auto's en gemeentelijke vervoersmiddelen is dit de enige oplossing. De betjak mag dan een groot gemak zijn voor de passagiers, die er gebruik van maken, voor de man die het driewielig voertuig voort moet bewegen, valt het niet mee. Zijn dagtaak is lang en zwaar en het grootste deel van zijn zuurverdiende geld gaat dan nog naar de Chinees, die de eigenaar is van de betjakverhuurderij. Hij is de man, die het kapitaal had om dit bedrijf op touw te zetten en de betjaks aan te schaffen. Die verhuurt hij nu aan de betjakman voor liefst *f* 10.— per dag met de bewering dat hij zulke hoge kosten voor onderhoud en reparatie moet betalen. Voor een betjak op luchtbanden, die lichter rijdt, betaalt de betjakman een hogere prijs, dan voor een met massieve banden. De huurprijs varieert daarom van *f* 10.— tot *f* 15.— per dag. Alles wat hierboven verdiend wordt is voor de betjakman en bedraagt *f* 6.— tot *f* 7.— gulden. Op zichzelf is dit voor hem nog een betrekkelijk ruime verdienste. Dit geld gaat echter ruimschoots op, aan de dure „vrije markt" artikelen, want de betjakman wordt geacht „eigen baas" te zijn en kan dus niet profiteren van de z.g. werkersdistributie, die voor vele werkers in Indonesië het leven goedkoper maakt. Daarom kan Moektar met zijn gezin in een armoedig kamponghuis wonen.

Hieronder: Moeder gebruikt een betjak om de kinderen naar school te brengen.

Hieronder: De minimumprijs voor het vervoer per betjak is *f* 0.50. Men betaalt ongeveer een gulden voor een afstand van 10 minuten fietsen.

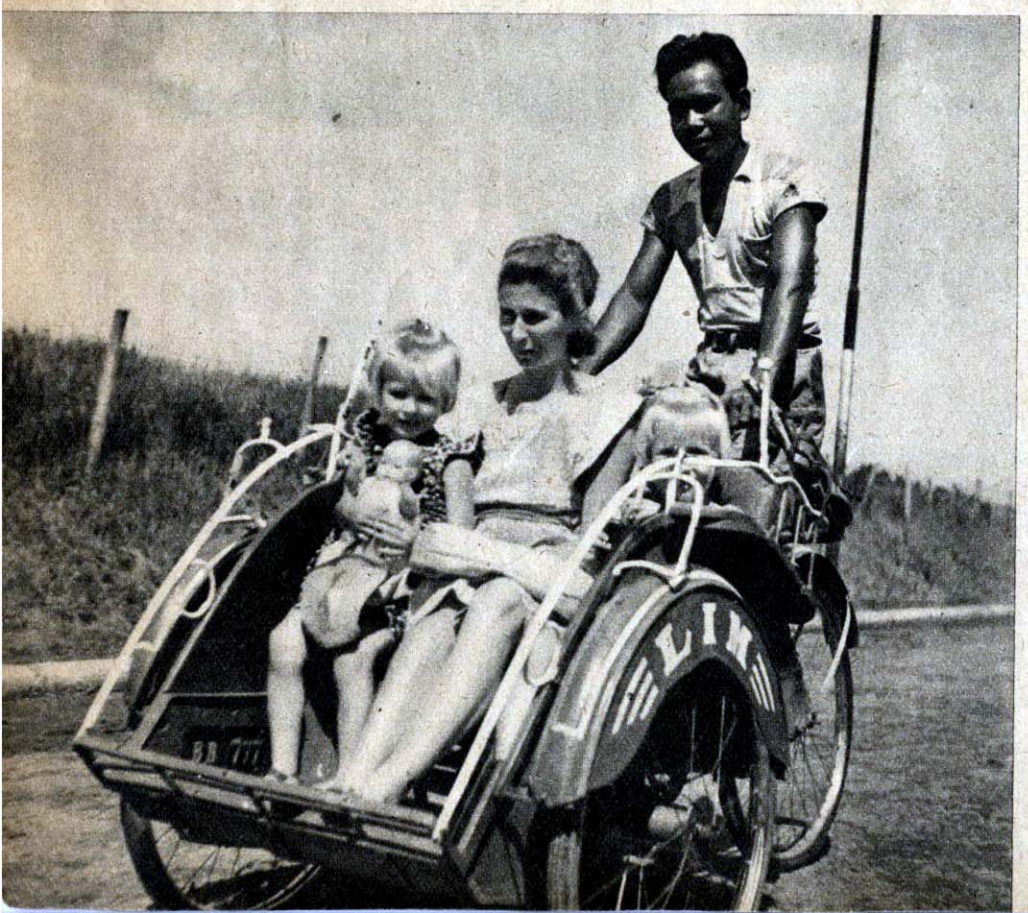

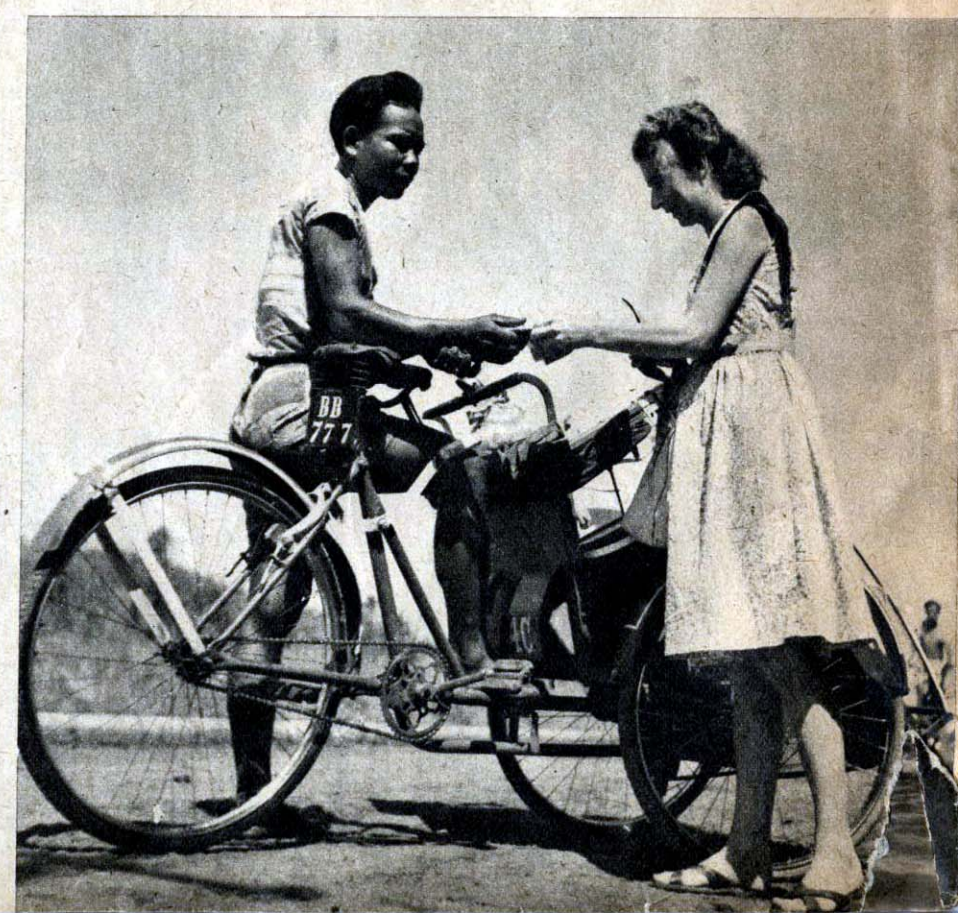

beheersen Batavia

Links: De betjakman Moektar en zijn gezin.

Boven: Wanneer een vrachtje even op zich laat wachten, maakt Moektar van de gelegenheid gebruik zelf in de betjak uit te rusten en een strootje te roken of de kostbare cigaret die hij van een klant heeft gekregen.

Rechtsboven: Dit is de Chinese eigenaar van de betjakverhuurderij, die vaak drie-kwart van de ontvangsten van Moektar opstrijkt.

Hieronder: De betjak ,die voortdurend in gebruik is, moet geregeld worden nagezien.

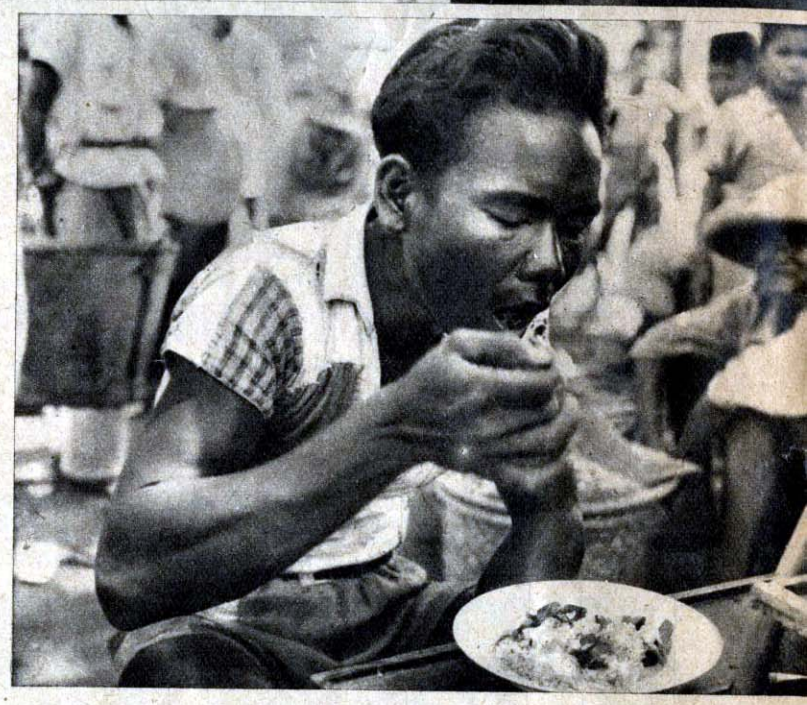

Tussen de middag gaat Moektar niet naar huis, maar eet zo terloops een portie rijst bij een warong.

Hieronder: Hier woont Moektar met zijn vrouw en kinderen: een krotje uit bamboe opgetrokken. Als hij in de buurt van zijn huis komt laat hij de kans niet voorbij gaan even aan te wippen.

Jà, als ik in mijn klamboe lig te dromen,
Dan zie ik ons huis weer voor mij staan,
Dan zie ik je beeltenis tot mij komen.
Dan welt er in mijn oog een traan.

(Klamboeliedje)

ZOALS wij hier in Nederland onze dagelijks terugkerende bezigheden hebben, hebben onze jongens in Indië die ook. Alleen verschillen die bezigheden nogal.

Zo zal bijvoorbeeld chauffeur van de Wijn uit Rotterdam ergens bij Palembang een lekke band repareren — iets waaraan hij enkele jaren geleden waarschijnlijk niet gedacht had — op hetzelfde ogenblik dat luitenant Burleger uit Oldenzaal en korporaal van Ongt uit Rotterdam, op een primitief vuurtje hun middagmaal klaarstoven.

Ook kan het voorkomen, dat ergens in een uithoek op Sumatra tussen twee jeugdvrienden, die elkaar in geen jaren gezien hebben, een ontmoeting plaatsvindt.

Dat is dan natuurlijk weer een ogenblik van vreugde en dan worden er enthousiast handen geschud en oude herinneringen opgehaald. Zo is het leven van onze militairen in Indië vaak vol variatie. Maar het is vooral hun doen en laten van alle dag, dat hen zo in beslag neemt: het wachtjeskloppen en het winkelen, het patrouille lopen en het schrijven van brieven, het kerkbezoek, het praatje met de bevolking, het vertellen van verhalen over thuis aan hun kameraden en het rijden met een brengun-carrier of tank. En tenslotte, als de dag ten einde spoed, wacht de klamboe....

Het is over „hun doen en laten" van alle dag, dat wij U hier enkele foto's laten zien. Ze spreken eigenlijk voor zichzelf.

Hieronder links: Chauffeur van de Wijn uit Rotterdam repareert een lekke band bij Palembang. In het midden: De wereld is maar klein... dat hebben ook Eddy ten Hulzen uit Doesburg en Wim van Os uit Apeldoorn ervaren toen zij elkander ergens in de binnenlanden van Sumatra tegen kwamen. Dezelfde Eddy, die heel toevallig meeliftte met Wim, die K.N.I.L. motorrijder is, werd vroeger ook door hem rondgereden, maar toen in... een kinderwagen. Rechts onder: Twee oorlogsvrijwilligers, die zich over een verdwaalde koe ontfermd hebben.

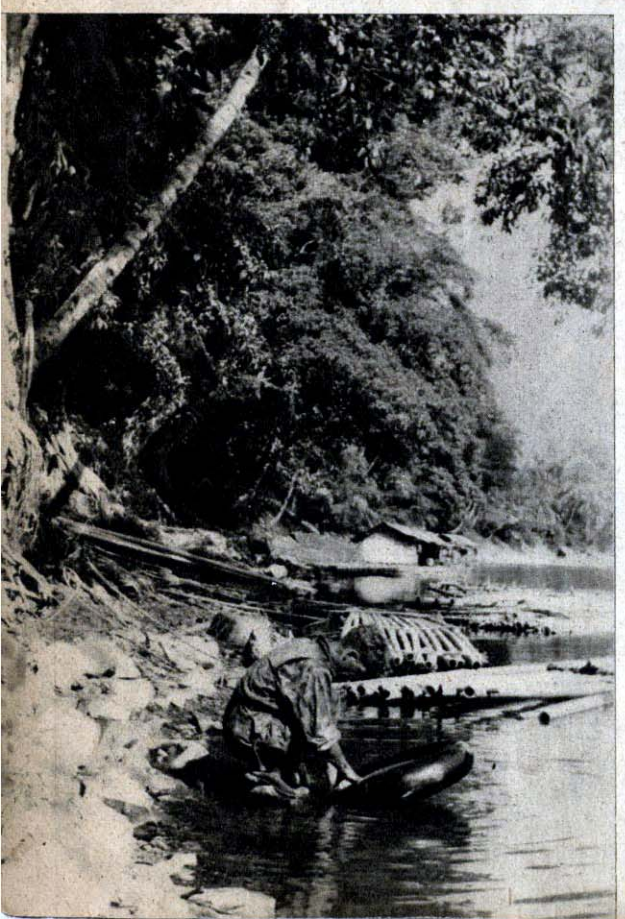

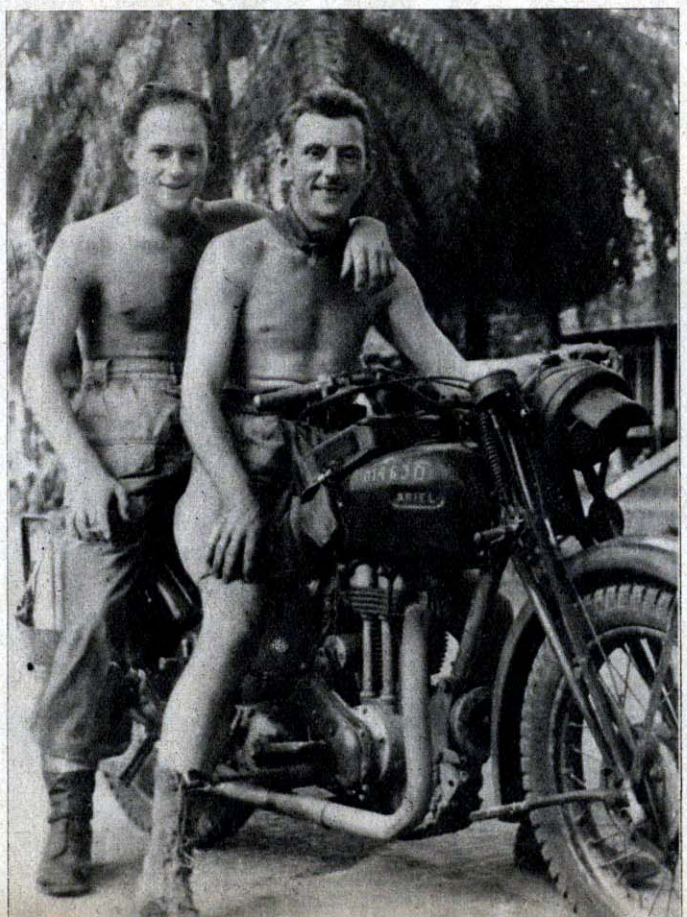

Luitenant Burleger uit Oldenzaal en korporaal van Ongt uit Rotterdam, beiden van 3-12-R.I., koken samen hun potje.

Zó is hun doen en laten

Hierboven: Op de passar kun je heel prettig winkelen al is het geen moderne stad met grote warenhuizen... en voor een leuk pakje naar huis kun je er wat aardige dingen op de kop tikken.

Hieronder: Jongens uit Overijssel, Brabant en Limburg met elkander in gesprek tijdens een vrij ogenblik. En verhalen over thuis dat er dan verteld worden....

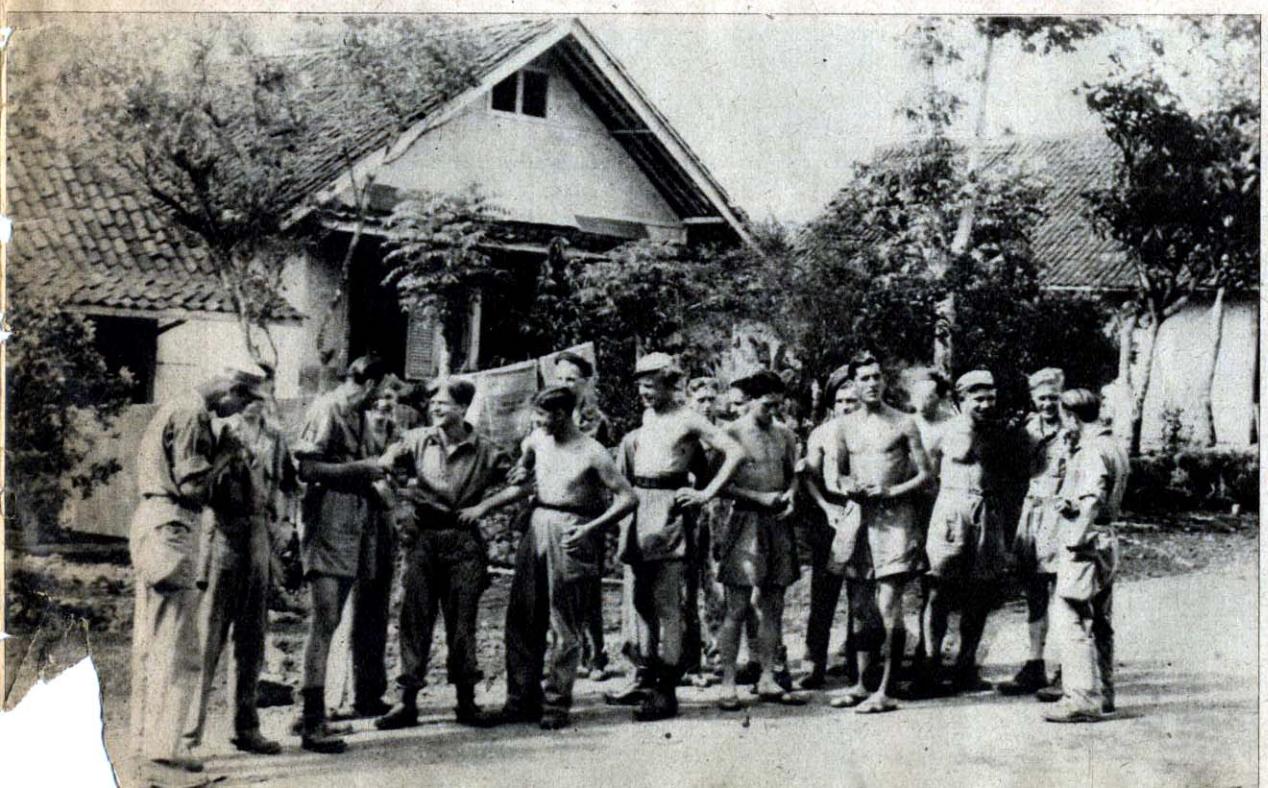

Een sterk verhaal

TACHTIG METER..... KOPSCHOT

HET waren, op zijn zachtst uitgedrukt, sterke verhalen, die gisterenavond in onze tent werden verteld.

Over alles en nog wat hebben we het gehad, maar het eind van de woordenstroom was bij lange na nog niet in zicht.

Een soldaat schijnt nu eenmaal nergens meer inspiratie op te doen, dan wanneer hij gemoedelijk kan wiebelen op een léeg boterkistje of wanneer hij op een veldbed zit (van een ander) dat in al zijn voegen kraakt.

Via de politiek, sociale vraagstukken en dat we meer thee bij het brood moesten hebben, kwam het gesprek op de jacht, speciaal het jagen op wilde zwijnen. Lowieke had weer het grootste woord. De verhalen van zwijnen, die hij allemaal al geschoten had overtroffen onze stoutste verwachtingen, want zijn armbewegingen duidden beesten aan, die ongeveer de grootte hadden van een flinke karbouw.

„En ik zeg oew, zo'n beest war ut."

En bij zo'n, ging zijn hand nog iets hoger. „Hij had slagtanden van wel twintig centimeter en poten zo dik as ne jonge beer. En 't is nie om te pronken, mar ik schoot hem op tachtig meter precies dur de kop. Oe vinde jullie da?" En kennelijk voldaan over de indruk, die zijn verhaal gemaakt had, leunde hij genoegelijk achterover en stak 'n Zipper op (uit mijn pakje). Toen beging ik een blunder.

Ik vertelde hem kort en bondig, dat ik er niets van geloofde en zei schamper, dat hij er niet in zou slagen om zelfs maar een varken te schieten binnen drie dagen, hoewel het er toch van wemelde in deze streek. Ik verwedde er een busje Players onder, een souvenir uit lang vervlogen dagen.

Helaas... meneer was vandaag nog geen twee uren weg of hij stond al weer bij me in de tent. Op mijn verwonderde vraag wat hij nu al kwam doen, zei hij zo langs zijn neus weg: „Ik heb hem maar ineens noar de keuke laote brenge, da's makkelijker vor de kok, vinde nie."

Een seconde zat ik perplex. Toen slaakte ik een rauwe kreet... nam een paar woeste sprongen naar de keuken en verd..... hij lag er. Een knaap van zeker 150 kilo. We keken elkaar eens beurtelings aan en ik zweeg verlegen. Het was een meesterschot geweest, precies tussen de ogen.

In ons hart groeide een grote bewondering voor Lowieke, die kans had gezien om midden op de dag, in twee uur tijd, dit te presteren. Met een vergoeilijkend gebaar nam Lowieke onze bewondering plus mijn sigaretten in ontvangst. De sigaretten zouden in rook opgaan, maar mijn diep respect zou gebleven zijn als... ik een paar dagen later niet toevallig in de kampong had moeten zijn waar ze me vroegen of het varken, dat ze in de valkuil gevangen hadden, had gesmaakt en of ik soms wist waarom de Toean besar het beest nog een kogel door de kop moest schieten. Ze hadden het toch al dood geslagen met een knuppel?

Dat is dan het hele verhaal.

Ik heb nog even met Lowieke gepraat en mijn souvenir is teruggekomen. Stilzwijgen is toch ook wat waard, nietwaar?

N. A. J. Koevoets,
2e Veld cie Genie,
„7 Dec. Div."

VAN SOLDAAT TOT BURGER

Als onze jongens terugkeren in het vaderland ....

Vrolijk klinkt de muziek, wanneer het schip met repatrierende militairen aankomt. De jongens moeten weten ,dat het vaderland, erkentelijk voor de door hen hen bewezen diensten, hen graag terugziet.

Lang duren voor de jongens de dagen in de tropen en langer misschien nog de nachten, maar éénmaal breekt toch het ogenblik van terugkeer naar Nederland aan. Dan maakt hij de verre reis terug en als hij weer in zijn kleine, kille landje is aangekomen moet hij van soldaat tot burger worden „omgesmeed". Op deze bladzijden vertellen wij U — en laten U met behulp van een aantal foto's ook zien — hoe dit proces verloopt.

Er was eens een land, waarin de moeders, de vrouwen, de verloofden en de kinderen van de vertrekkende soldaten bloemen tooiden op de geweren van hen, die hun het dierbaarst waren. In datzelfde land, zo vertelde ons de propagandaminister, rouwden de vrouwen niet, wanneer hun mannen of zoons aan de fronten waren gevallen — zij dankten slechts hun „Führer", die hen in staat gesteld had, echtgenoot of kind te offeren op het „veld van eer".

Deze ziekelijke mentaliteit ligt ons Nederlanders, niet. Hij boezemt ons afkeer in. Wij, die achterbleven, wij winden er geen doekjes om: we missen hén, die van ons heen gingen. Wij missen hen in ons huis als de vader van onze kinderen en als de echtgenoot, die de strijd om het bestaan deelde. Wij missen hem als de zoon, die wij in ons gezin zagen opgroeien tot een man, die zijn weg in de wereld zou kunnen vinden. Wij missen hem in de fabrieken en de werkplaatsen als de krachtige, energieke werker, die zijn bijdrage leverde tot de wederopbouw van zijn land.

Eindelijk, na jaren van scheiding, is thans de tijd aangebroken, dat duizenden van onze jongens terug keren. Men heeft een uitgebreid demobilisatie programma opgesteld. Het eerst zullen de mannen van de K.N.I.L. worden afgelost. Het komt hen toe — want zij vertoeven het langst onder de tropenzon en vele van hen doorstonden de ellende in de Japanse krijgsgevangenkampen.

Half Maart hoopt men de laatste repatrierende K.N.I.L.-man in Nederland te hebben. Vervolgens komen de soldaten van de vijfde compagnie van de Koninklijke Landmacht; omstreeks 1 Maart zullen zij teruggekeerd zijn. Onmiddellijk daarna komen de leden van de voormalige gezagsbataillons. Dan volgt de rest.

In Engeland en Amerika kreeg men, vlak na de laatste oorlog, demobilisatie op grote schaal. Het bleek, dat zich toen geweldige problemen voordeden, die men nimmer had verwacht. De „demobs", zo noemde men hen, hadden alle moeite weer in het maatschappelijk leven ingeschakeld te worden. Er kwamen wrijvingen van sociale aard: voor duizenden was de vroegere baan inmiddels bezet en zij werden ,tijdelijk of langdurig, werkloos. Voor andere waren er grote geestelijke problemen. Het jarenlange verblijf aan de fronten had hen in zekere mate afgestompt en onmaatschappelijk gemaakt: zij konden hun draai niet meer vinden.

Het is te verwachten ,dat in Nederland soortgelijke problemen zullen ontstaan. Maar: men heeft geleerd van de lessen van elders. Een uitgebreid plan werd uitgewerkt en veel wordt gedaan, om het de soldaat zo gemakkelijk mogelijk te maken, weer in het maatschappelijk verband terug te keren. Er werd een speciale „Inspectie voor de Demobilisatie" ingesteld, welke onder leiding staat van Kolonel J. M. A. Goedewaagen.

Deze heeft met zijn mensen een omvattend technisch apparaat geschapen — maar hij weet zelf, dat dit bij lange na nog niet volmaakt is. „Dat kan ook niet," zei hij op een desbetreffende vraag van een journalist. „We zullen moeten leren van onze fouten. We moeten het eerst proberen en dan zullen wij wel verder zien. En dan is het nóg niet goed!"

Linksonder: Aankomst in het demobilisatiecentrum (Huis ter Heide). De laatste ronde begint!

Hieronder: Dit zijn sergeant Nicolai en zijn vriend, beiden pas teruggekeerd uit Indië. Het bevalt hun hier slechts matig en graag willen zij opnieuw de reis maken naar het verre, warme land.

In het demobilisatiecentrum wordt goed voor de militairen gezorgd. Natuurlijk is het etensuur een hoogtepunt in het dagprogram.

Hoe verloopt nu de demobilisatie van een uit Indië terugkerende militair?
Eigenlijk begint deze al geruime tijd voordat de betrokkene Indië verlaat. Wanneer zijn vertrek in zicht komt, wordt bij hem naar zijn toekomstplannen geinformeerd en wordt een onderzoek ingesteld naar de mogelijkheid om deze plannen te verwezenlijken. Enige maanden voordat de militair voet in het vaderland zet bereiken de aldus verzamelde gegevens de Inspecteur voor de Demobilisatie. Vandaar komen zij terecht bij een der 25 gewestelijke kantoren van de Sociale Dienst. Deze kantoren zijn in de gebouwen van de gewestelijke arbeidsbureaux ondergebracht, maar zijn op duidelijke wijze van deze bureaux gescheiden. Dit geschiedt om practische reden, want men begrijpt, dat in vele gevallen een nauwe samenwerking tussen de Sociale Dienst en het Gewestelijk Arbeidsbureau bestaat.
Komt nu de militair uit Indië aan dan krijgt hij eerst enkele weken ontschepingsverlof; in deze tijd kan hij rustig bekomen van de vermoeienissen en zich alvast enigszins aanpassen bij het leven in Nederland. Toch krijgt hij meteen dat hij aan land stapt al een opgave, waar en wanneer hij diverse instanties een bezoek moet brengen (oude- of nieuwe gezochte werkgever, testbureau, gewestelijk kantoor Sociale Dienst, Demobilisatiecentrum, enzovoort). Op het testbureau wordt psychologisch onderzocht of de militair voor studie of voor een beroep in aanmerking komt indien hij dit wenst. Wanneer hij op het kantoor van de Sociale Dienst verschijnt is daar het rapport van het testbureau ontvangen en eventueel brengt de militair een verklaring mee van een werkgever, waaruit blijkt, dat hij bij hem kan komen werken. Samen met een officier van genoemd kantoor bespreekt de militair dan zijn geval en worden dus kwesties van plaatsing, scholing, herscholing enzovoort besproken.
In het demobilisatiecentrum ontvangt de militair zijn demobilisatieboekje, waarin allerlei administratieve gegevens zijn verwerkt. Hij wordt medisch gekeurd, zodat kan worden vastgesteld of hij in physiek opzicht geschikt is voor zijn beroep of zijn studie. Tenslotte moet hij nog verscheidene burelen passeren, waar hij o.m. ontvangt: tractement, bonus, premie, getuigschrift, ontslagbewijs of verlofpas, enzovoort. Hij ontvangt burgerkleding of, zo hij dit verkiest, 60 textielpunten plus 70 gulden voor het aanschaffen van een costuum. Daarenboven krijgt hij nog 130 textielpunten.
Dan volgt de allerlaatste fase: bij de fourier levert hij zijn plunje in.
En nu gaat de militair naar huis: als burger. Wanneer zich in de komende maanden nog moeilijkheden voordoen kan de man zich altijd nog tot de Sociale Dienst wenden, die hem zal helpen zoveel als mogelijk is en mocht hij in de eerste tijd geen werk vinden dan krijgt hij wachtgeld.
Zo ziet de regeling er uit, die men geschapen heeft voor de terugkerende militairen. Men ziet het: het lijkt vrij volledig. Toch is het dit niet — en de mensen ,die de leiding hebben van de demobilisatie, zijn hier zelf van doordrongen. Telkens zullen er nieuwe fouten aan het licht komen en telkens zullen die gecorrigeerd moeten worden.
Het eerste experiment in het kamp „Huis ter Heide", dat wij bijwoonden, verliep vrij vlot; daarover kan men tevreden zijn. Niettemin bleef er, aan de stemming van de soldaten te oordelen, nog al wat te wensen over. In het algemeen hing dit samen met de veranderde mentaliteit van de jongens: zij zijn niet erg tevreden met de gang van zaken, zoals ze die hier in Holland terug vinden. En wij kunnen dat begrijpen: hun leven onder de tropenzon heeft hen harder gemaakt, ongemakkelijker vaak. Veel dingen, die wij als noodzakelijke bestanddelen van het dagelijkse leven zien, vinden zij onbenullig. Wij zullen alles moeten doen, om hun overgang zo gezond en goed mogelijk te laten verlopen. Laat men zich niet blindstaren op een mooie, goedlopende organisatie-op-papier. Laat men vooral in het oog houden, dat er niet een onpersoonlijke massa soldaten naar ons vaderland terugkeert, maar een leger van zoveel maal één soldaat. Hoe individueler de behandeling, des te beter resultaten zal hij afwerpen.

Hieronder: De laatste stap naar het burgerdom: het geld wordt uitbetaald en de distributiebescheiden worden uitgereikt.

Klaar voor de keuring. Alle militairen worden grondig onderzocht en als iemand niet „piekobello" gezond is, blijft hij ter observatie in het hospitaal en wordt hij — zo nodig — doorgestuurd naar een inrichting, waar hij volkomen kan genezen.

Hieronder: De militair gaat met ontschepingsverlof huiswaarts. Hij krijgt enkele weken gelegenheid om uit te rusten en diverse formaliteiten af te handelen.

„Dit is tenminste beter dan dat eeuwige uit de maat lopen van hem!"

„Vlug jongens! Laat de badkuip vollopen!"

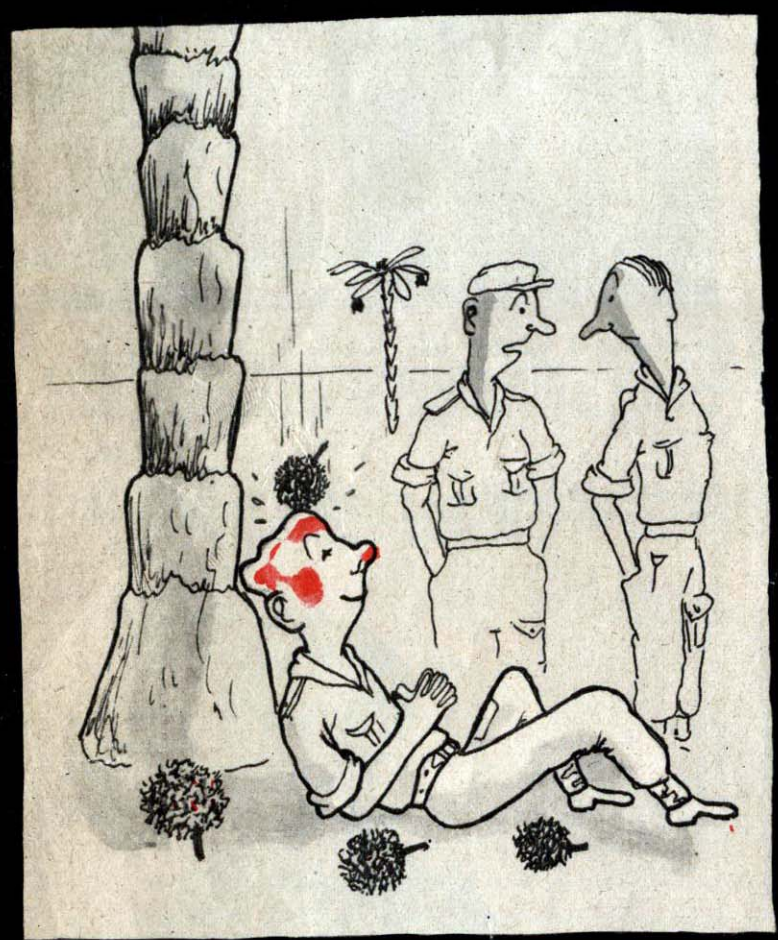

„Zouden we hem nu maar liever niet wakker maken? Zijn hoofd is het laatste half uur bijna tweemaal zo groot geworden...."

„Sinds de politionele actie vindt de majoor dat er niets gaat boven het in een tent slapen!"

„Piet, je staat Schaak!"

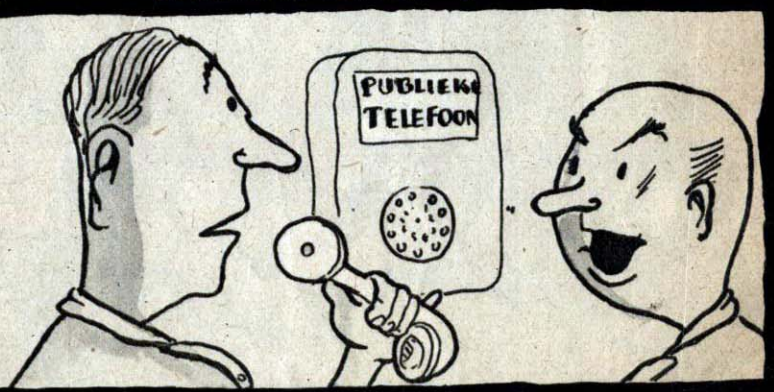

„Ze zegt dat ze wel een vriendin voor je heeft, maar telkens als ze haar wil beschrijven moet ze ontzettend lachen...."